

La cafenea

Discutând despre revoluție și anarhism

Errico Malatesta

1897, 1914, 1922

Cuprins

Prima zi	4
A doua zi	6
A treia zi	9
A patra zi	12
A cincea zi	14
A șasea zi	16
A șaptea zi	19
A opta zi	23
A noua zi	26
A zecea zi	30

Cele șaptesprezece dialoguri ce compun această conversație despre revoluție și anarhism au fost scrise de Errico Malatesta, gânditor și om de acțiune, în trei reprize succesive: primele zece apăreau în periodicalul „L'agitazione” din Ancona în 1897, tot la Ancona, în săptămânalul „Volonta”, în 1914, văd lumina tiparului și următoarele patru, iar ultimele trei au fost publicate în 1922. Toate resimt într-o anumită măsură influența istorică a perioadelor diferite în care au fost scrise: 1897 anul în care Italia a început să cunoască greul dezvoltării industriale, 1914 caracterizat de o productivitate sporită și o mai mare dezvoltare socială, iar 1922 sintetizează problemele noului început de după război. Ca un limbaj uneori arhaic specific epocilor în care a fost scris și cu ajutorul formei de dialog aleasă de Malatesta, tot textul expune în mod clar gândirea anarhistă, malatestiană, plecând de la cele mai clasice și importante obiecții de atunci, în mare, valabile și azi. Interlocutorii dialogurilor reprezintă personificarea unei tendințe ideologice: Giorgio-anarhistul, Prospero-capitalistul a cărui gândire se bazează pe raporturile de forță, Cezare-micul burghez ce discută ca un timid reformator, Ambrogio-magistratul ce exprimă ideologizarea principiului de autoritate, Pippo-veteranul întors de pe front, Luigi-socialistul tipic-parlamentar și reformist. În afara câtorva excepții, cum ar putea fi anarhistul care pe aceste pământuri pare să fi fost mai mereu un animal rar, toate celelalte personaje pot fi întâlnite și acum, în bar la o cafea, în stație așteptând autobuzul sau tramvaiul, la locul de muncă ori pe coridoarele unei universități sau școli.

Prima zi

PROSPERO (un burghez care privește viața sub influența economiei politice): – Da, da, știm și noi! Sunt oameni care suferă de foame, femei care se prostituează, copii care mor din cauza lipsurilor de orice fel. Dar tu zici mereu același lucru, devii plictisitor până la urmă! Lasă-ne să ne priască în pace înghețata! Da, sunt mii de „răuri” în societate: ignoranța, războiul, delictul, bolile, nenorocirile care te distrug; dar la urma urmelor, ce te interesează pe tine?

MICHELE (un individ care frecventează cercurile socialiste și anarhiste): – Cum adică? Ce anume mă interesează? Voi aveți case comode, mese îmbelșugate, servitori la comanda voastră. Voi vă trimiteți fii la colegiu, va trimiteți nevestele la băi, pentru voi totul e bine. Și pentru că voi stați liniștiți, poate să se răstoarne lumea – că nu vă interesează nimic. Dar dacă ați avea un pic de suflet...

PROSPERO: – Ajunge, ajunge! Nu ne mai ține predici acum. Și termin-o cu tonul ăsta, tinere! Mă crezi insensibil, indiferent la răul altora? În schimb inima mea sângerează; chelner, adu-ne un coniac și un Havana! Dar cu sufletul nu se rezolvă marile probleme sociale. Legile naturii sunt inatacabile și nu sunt sentimentalisme. Omul înțelept se închină faptului concret și ia de la viață ce e mai bun, fără să alege după visuri fără sens.

MICHELE: – Crezi că e vorba de legi naturale? Și dacă săracii și-ar pune în cap să corecteze aceste legi!? Aud oameni care țin discursuri exact împotriva acestor legi.

PROSPERO: – Da, da, știm bine cu ce oameni ai de-a face. Zi-le clar din partea mea, tâlharilor tăi socialiști și anarhiști, că dacă vor fi tentați să pună în practică teoriile lor malefice, avem și noi jandarmi și soldați foarte bine antrenați.

MICHELE: – Dacă pui în discuție soldații și jandarmii, eu nu îți mai vorbesc. E ca și cum pentru a-mi demonstra că nu am dreptate îmi propui să ne luăm la bătaie. Dar dacă nu ai alt argument decât forța brută, n-ar trebui să fii atât de încrezător. Oricând te poți lovi de cei slabi!

PROSPERO: – Atunci, dacă din nenorocire s-ar întâmpla asta, ar fi o mare dezordine, o explozie de pasiuni negative, de măceluri, jafuri și totul va fi mai rău ca înainte. Poate un sărac ar deveni bogat sau un bogat ar cădea în mizerie, dar nimic nu s-ar schimba pentru că lumea nu se poate schimba. Adu-mi unul din agitatorii tăi anarhiști și ai să vezi cum am să-l aranjez. Sunt buni să vă umple capul cu tâmpenii, vouă celor care-l aveți sec; dar ai să vezi că nu o să poată să-și susțină aberațiile cu mine.

MICHELE: – Bine, eu o să vă aduc un amic care propagă principii socialiste și anarhiste și am să profit să asist cu plăcere la discuția voastră. Eu nu am încă opiniile bine formate, dar văd clar că societatea de azi, așa cum e organizată, e contrară bunului simț al lumii. Oricum sunteți așa de gras și sedentar că un pic de agitație nu vă poate face rău, vă va ajuta la digestie!

PROSPERO: – Așa să fie, să discutăm! Dar ar fi mai bine dacă tu te-ai gândi la studii decât la sentințe care preocupă oamenii docti și înțelepți. Știi că am cu 20 de ani mai mult ca tine?

MICHELE: – Asta nu dovedește că ați studiat mai mult. Și dacă trebuie să judec după ce vă aud spunând, mă îndoiesc că ați studiat mult sau ați făcut-o doar pentru profit.

PROSPERO: – Tinere, tinere, fi mai respectuos!

MICHELE: – Da, eu vă respect, dar nu-mi aruncați în față vârsta, după cum mai înainte îmi opuneți jandarmii. Dreptatea nu e nici săracă, nici bătrână; e bună sau rea!

PROSPERO: – Bine, bine, continuă; ce vrei să zici?

MICHELE: – Da, nu pot înțelege de ce țărani care sapă, însămânțează și recoltează, nu au nici pâine, nici vin, nici carne suficientă; de ce zidarii care fac casele, nu au un acoperiș unde să se adăpostească și de ce cizmarii au pantofii rupți; de ce, până la urmă, acelora care muncesc, care produc tot, le lipsește strictul necesar, în timp ce aceia, care nu fac nimic, se lăfăie în lux? Nu reușesc să înțeleg de ce există

oameni care nu au pâine, când sunt pământuri necultivate și oameni fericiți să le cultive; de ce sunt zidari fără ocupație când lumea are nevoie de case, de ce sunt croitorii șomeri când oamenii au nevoie de îmbrăcăminte? Îmi puteți spune ce lege a naturii justifică aceste absurdități?

PROSPERO: – Nimic mai simplu și mai clar. Pentru a produce nu ajung doar mâinile, e nevoie de pământ, de materiale, de unelte, de mașini, de alte bunuri pentru a trăi până când produsul e pus pe piață; e nevoie de capital. Țăranii și muncitorii tăi au doar brațele și ca urmare nu pot să muncească fără cel care deține pământurile și capitalul. Cum noi suntem puțini, avem îndeajuns chiar dacă lăsăm în timp pământul necultivat și capitalul nefolosit, în timp ce muncitorii sunt mulți și constrânși de nevoi imediate, așa că trebuie să muncească atunci când și cum vrem noi, iar când nu avem nevoie de munca lor, când nu câștigăm nimic, sunt constrânși să rămână fără muncă. Ce vrei mai clar decât atât?

MICHELE: – Nimic, e clar, n-am nimic de zis. Dar cu ce drept pământul aparține doar unora? De ce capitalul se găsește în mâinile celor care nu muncesc?

PROSPERO: – Da, e vorba de dreptul proprietății, derivat de la practicile aplicate pentru îmbunătățirea pământului, de la economiile de la care un muncitor se transformă în capitalist. Dar mie îmi place să fiu mai sincer. Realitatea, așa cum e, este rezultatul faptelor istorice, produsul întregii istorii umane de secole. Toată viața a fost, este și va fi o luptă continuă. Există unii care au ieșit bine și alții care au ieșit rău. Ce trebuie să fac eu? Mai rău pentru unii, mai bine pentru alții. Vai de cei învinși! Asta e marea lege a naturii, împotriva căreia nu există revoltă. Vrei ca eu să abandonez tot ce am ca să putrezesc în mizerie, în timp ce altul se lăfăie cu banii mei?

MICHELE: – Eu nu vreau asta. Dar dacă muncitorii, profitând de faptul că sunt mulți și susținând teoria voastră că viața e o luptă și că dreptul derivă de la fapte, și-ar pune în minte să facă un nou “fapt istoric”, adică să vă ia pământul și capitalul și să inaugureze un nou drept?

PROSPERO: – Sigur, asta ar încurca puțin treburile noastre. Dar să continuăm altă dată, acum trebuie să mă duc la teatru. La revedere!

A doua zi

AMBROGIO (magistratul): – Ascultă domnule Prospero, acum că suntem între noi, buni conservatori; ieri seară, când stăteai de vorbă cu acel cap sec, Michele, eu nu am vrut să intervin; dar vi se pare acela modul de a apăra instituțiile? Aproape că dumneavoastră păreați anarhistul.

PROSPERO: – De ce?

AMBROGIO: – Pentru că spuneai că toată orânduirea socială e bazată pe forță. Astfel dați dreptate aceluia care cu forța ar vrea să o distrugă. Nu țineți cont deloc de principiile supreme ce susțin societatea civilă: dreptul, morala, religia.

PROSPERO: – Da, vorbiți mereu de “dreptul” dumneavoastră. E un viciu legat de meserie. Dar presupunând că mâine guvernul ar decreta colectivismul, dumneavoastră ați condamna susținătorii proprietății private cu aceeași indiferență cu care îi condamnați astăzi pe anarhiști. Și mereu în numele principiilor supreme: dreptul etern! Vedeți bine că e vorba de termeni. Voi spuneți drept, eu spun forță. Dar ceea ce contează cu adevărat sunt jandarmii și armata și cine îi are de partea sa are dreptate.

AMBROGIO: – Bine, domnule Prospero! Pare incredibil cum dragostea pentru speculație trebuie să sufocă mereu instinctele conservatoare. Nu înțelegeți ce impresie urâtă face imaginea unei persoane ca dumneavoastră, una bine văzută, dar care furnizează argumente celor mai mari inamici ai ordinii. Ar fi bine să încetăm cu obișnuința de a ne certa în public și să ne unim pentru a apăra instituțiile, care din cauza timpurilor grele primesc lovituri grele. Astfel, ne apărăm interesele aflate în pericol.

PROSPERO: – Să ne unim, dar dacă nu luăm măsuri energice, dacă nu se termină cu îndocrinarea liberală, nu se ajunge la nimic.

AMBROGIO: – Da, desigur. Trebuie legi severe și sever aplicate. Dar nu ajunge, doar cu forța nu se poate supune poporul. Trebuie să opunem propagandei – propaganda. Trebuie să convingem lumea că noi avem dreptate.

PROSPERO: – Stai liniștit! Pentru interesele noastre comune, e mai bine să stăm deoparte de propagandă. Aceasta e o treabă subversivă. Propaganda voastră va fi mereu în avantajul socialiștilor. Încearcă să convingi pe unul căruia îi e foame că așa e just, că nu poate mânca când tocmai el însuși produce mâncarea. Atâta timp cât nu gândește, supraviețuiește și binecuvântează pe Dumnezeu și pe Patron pentru puținul pe care i-l lasă. Dar din momentul în care începe să reflecteze asupra condiției sale, s-a sfârșit – acesta devine un inamic cu care nu vă veți împăca niciodată. Trebuie evitată cu orice preț propaganda și sufocată presa cu forța și chiar împotriva legii.

AMBROGIO: – Aveți dreptate.

PROSPERO: – Trebuie împiedicată orice reuniune, desființate toate asociațiile, trimiși în pușcărie toți cei ce gândesc!

CEZARE (comerciant): – Încet, încet, nu vă lăsați transformați de pasiune. Aduceți-vă aminte că alte guverne, chiar în timpuri mai bune, au adoptat măsurile pe care le discutați și asta a precipitat căderea lor.

AMBROGIO: – Taci, iată, vine Michele cu un anarhist pe care l-am condamnat anul trecut la 6 luni de închisoare pentru un manifest subversiv. În realitate, fie vorba între noi, manifestul era făcut în așa fel încât legea nu-l putea ataca, dar intenția delictului exista, iar societatea trebuia să fie apărată.

MICHELE: – Bună seara, domnilor. Vă prezint un prieten anarhist care a vrut să accepte provocarea propusă seara trecută de domnul Prospero.

PROSPERO: – Dar ce provocare? O discuție între prieteni ca să treacă timpul. Adică dumneavoastră o să ne explicați ce este această “anarhie” din care nu am putut înțelege nimic.

GIORGIO (anarhist): – Eu nu fac pe profesorul de anarhie și nu vin să țin un curs, dar ideile mi le pot apăra. În plus, este domnul aici (referindu-se la magistratul Ambrogio), care trebuie să știe mai bine decât mine – dumnealui a condamnat multă lume pentru anarhism. Fiind cu siguranță om cu conștiință, probabil a studiat în profunzime argumentele înainte de a trimite oamenii în pușcărie.

CEZARE: – Hai să nu facem din asta o problemă personală. Dacă trebuie să vorbim despre anarhie, să intrăm imediat în argumente. Și eu recunosc că lucrurile merg rău și că trebuie să găsim soluții. Dar nu avem nevoie de utopii și, mai ales, trebuie să evităm violența. Cu siguranță guvernul ar trebui să ia mai mult în considerare cauza muncitorilor. Ar trebui să găsească de muncă șomerilor, să protejeze industria națională, să încurajeze comerțul.

GIORGIO: – Câtă treabă vreți să faceți bietul guvern? Guvernul nici nu vrea să audă de propunerile muncitorilor, se înțelege.

CEZARE: – Cum “se înțelege”? Până acum, într-adevăr, guvernul s-a dovedit incapabil și mai puțin voit de a găsi soluții la greutățile țării, dar mâine ministrii iluminați ar putea face ceea ce nu s-a făcut până azi.

GIORGIO: – Nu, domnule, nu este chestiunea unui minister, e chestiunea guvernului în general, a tuturor guvernelor; a celor de ieri, de azi și de mâine. Guvernul este emanat de proprietari și are nevoie de sprijinul lor pentru a se menține; membrii lui sunt tot proprietari; cum ar putea deci să rezolve problemele muncitorilor? Iar pe de altă parte, guvernul chiar vrând, nu ar putea să rezolve problemele sociale deoarece acestea depind de cauze generale ce nu pot fi soluționate de un guvern, ba chiar unele își au originea în guvern. Pentru rezolvarea problemelor sociale e nevoie de schimbarea radicală a întregului sistem, pe care guvernul are misiunea de a-l apăra. Vorbiți de a da de lucru șomerilor, dar ce să faceți guvernul dacă nu e de muncă, să le dea ceva inutil de făcut, cine ar plăti pentru asta?

ESERE (un simplu client al cafenelei): – Deci ne explicați în seara asta cum se poate trăi fără guvern?

GIORGIO: – Am să fac tot posibilul, dar înainte de toate să examinăm puțin cum stau lucrurile în societatea actuală, pentru a vedea dacă e necesară schimbarea. Observând societatea în care trăim, primele probleme care apar sunt mizeria ce chinuie masele, nesiguranța zilei de mâine, care mai mult sau mai puțin ne lovește pe toți și lupta câinească pe care toți o duc împotriva tuturor pentru câștigarea pâinii.

AMBROGIO: – Dar domnule, dumneavoastră puteți continua toată seara să descrieți “răurile” societății, din păcate materialul documentar nu ne lipsește. Dar asta nu folosește la nimic și nu ne demonstrează că am duce-o mai bine dacă am pune totul cu susul în jos. Nu doar mizeria e cea care chinuie umanitatea, mai este și ciurma, holera, cutremurul. Ar fi curios de știut dacă voi vreți să faceți revoluție împotriva acestor flageluri. Răul stă în natura lucrurilor!

GIORGIO: – Dar eu vreau să vă demonstrez tocmai că mizeria depinde de modul actualei organizări sociale și că într-o societate egalitară și cu o organizare bine gândită aceasta poate să dispară. Cât despre o problemă ale cărei cauze nu se cunosc și nu se știe remedia, trebuie să avem răbdare; dar o dată descoperit remediul este interesul și datoria tuturor de a-l aplica.

AMBROGIO: – Aici este eroarea dumneavoastră: mizeria depinde de cauze superioare voinței și legilor oamenilor. Mizeria depinde de zgârcenia naturii, care dă produse insuficiente dorințelor omenești. Uitați-vă la animale, unde nu e de acuzat nici capitalul infam și nici guvernul tiran, acestea nu fac altceva decât să lupte pentru a se hrăni și deseori mor de foame. Când nu e – nu e! Adevărul este că suntem prea mulți în lume. Dacă oamenii ar ști să se mulțumească și nu ar face copii mai mulți decât ar putea să mențină ar fi altceva. Ați citit Malthus?

GIORGIO: – Da, puțin. Dar dacă nu l-aș fi citit ar fi fost același lucru. Ceea ce știu eu, fără a fi nevoie de a citi undeva, este că trebuie să fi nemernic pentru a susține asemenea lucruri: ziceați că mizeria depinde de zgârcenia naturii, dar știți bine că aveți multe pământuri necultivate.

AMBROGIO: – Dacă sunt pământuri necultivate este pentru că sunt necultivabile, pentru că nu produc îndeajuns pentru a acoperi cheltuielile.

GIORGIO: – Credeți dumneavoastră? Încercați să le dăruiți țăranilor și să vedeți ce grădini frumoase vor face. Pe vremea când acele pământuri erau cultivate, chimia și mecanizarea nu erau aplicate în agricultură. Nu știți că azi poți transforma în pământ cultivabil până și piatra? Nu știți că până și agronomii cei mai puțin entuziaști au calculat că un teritoriu ca al Italiei, cultivat rațional, ar putea menține în abundență o populație de 100 milioane? Adevăratul motiv pentru care pământurile sunt lăsate necultivate și că din cele cultivate se obține doar o mică parte din potențialul lor, dacă s-ar utiliza metode mai puțin primitive, este acela că proprietarii nu au interesul de a mări productivitatea. Pe aceștia nu-i interesează binele poporului. Ei produc pentru a vinde, știind că atunci când produsele sunt multe, prețurile coboară și profitul scade. Și asta nu se întâmplă doar cu produsele agricole. În toate ramurile activității umane este la fel. În toate orașele sărace oamenii sunt constrânși să trăiască îngrămădiți în bordeie infecte, fără nici un respect pentru igienă sau morală, unde este imposibil de menținut curățenia. De ce se întâmplă toate astea? Pentru că lipsesc casele? De ce nu se construiesc case sănătoase, comode, frumoase și suficiente? Pământul, piatra, cărămizile, cimentul, lemnul, fierul, toate materialele de construcții abundă; la fel zidarii, tâmplarii, arhitecții care așteaptă să muncească. De ce sunt inactive forțe care pot fi folosite de toți? Motivul e simplu: dacă ar fi multe case, chiria s-ar micșora. Proprietarii caselor existente sunt aceiași care dețin și mijloacele de construcție și nu au nici o plăcere de a vedea cum veniturile lor scad, iar confortul oamenilor săraci crește.

CEZARE: – E corect ceea ce spui, dar te înșeli în explicarea faptelor dureroase care lovesc țara noastră. Problema pământului rău cultivat, a rentei, a mizeriei generale, faptul că burghezia noastră nu are avânt, capitaliștii înspăimântători și nepăsători, care nu vor sau nu știu să dezvolte industria sunt de fapt grijile guvernului care ne sufocă cu fiscalitatea și aplică o proastă politică vamală în loc să încurajeze inițiativa privată. Uitați-vă la Franța, Anglia, Germania.

GIORGIO: – Că burghezia noastră e ignorantă, nu am nici un dubiu; dar inferioritatea în fața celorlalte țări în lupta pentru cucerirea pieței mondiale nu explică problema mizeriei poporului. E evident că mizeria și lipsa locurilor de muncă există în țările unde burghezia e mai activă și mai mulțumită. Răul general este mai intens în țările unde industria e mai dezvoltată, datorită muncitorilor care nu au știut să se revolte și să-și organizeze rezistența pentru cucerirea unor condiții de viață mai bune. Capitalismul e același peste tot. Și are nevoie pentru a prospera de o condiție permanentă de semi-foamete: are nevoie să găsească tot timpul înfomețați, dispuși să muncească cu orice preț. De fapt, atunci când într-o țară oarecare producția e stimulată, aproape niciodată acest lucru nu se face pentru a da producătorilor posibilitatea de a consuma mai mult, ci aproape întotdeauna pentru a vinde pe o piață exterioară. Dacă consumul local crește, se întâmplă doar atunci când muncitorii au știut să profite de împrejurări pentru a obține o mărire de salariu, având astfel posibilitatea de a cumpăra mai multe lucruri. Dar atunci când, pentru un motiv sau altul, piața din afară pentru care se muncește, nu mai cumpără, apare criza. Munca se oprește, salariile scad, iar mizeria neagră își începe măcelul. Deci ar fi rațional să se muncească pentru consumul propriu. Dar capitaliștii ce-ar mai câștiga?

AMBROGIO: – Așadar, dumneavoastră credeți că toată vina este a capitalismului?

GIORGIO: – Exact sau, mai în general, a faptului că anumiți indivizi au acaparat pământul și toate instrumentele de producție, putând impune muncitorilor voința lor astfel încât în loc de a produce pentru a satisface nevoile oamenilor, se produce pentru profitul patronilor. Toate motivele pe care vi le puteți imagina pentru a-i salva pe burghezii privilegiați sunt erori sau minciuni. Adineauri considerați cauza mizeriei insuficiența produselor, într-un alt moment, pus în fața problemei șomajului, ați spus că magazinele sunt pline și bunurile nu se pot vinde, iar patronii nu pot oferi de lucru ca să nu arunce bunurile. Și exact la fel este absurditatea sistemului: se moare de foame pentru că magazinele sunt pline, iar proprietarii nu au nevoie să cultive pământurile.

AMBROGIO: – Deci sunt capitaliștii cei care ar trebui să moară de foame?

GIORGIO: – Nu, desigur. Aceștia ar trebui să muncească la fel ca toți ceilalți. Vi se pare un pic cam dur, dar când se mănâncă bine munca nu mai e un iad. V-aș putea chiar demonstra că e o nevoie și o bucurie a organismului uman. Dar este deja prea târziu și mâine trebuie să mă duc la muncă. Pe mâine seară.

A treia zi

CEZARE: – Îmi place să vorbesc cu dumneata, ai un anumit mod de a spune lucrurile de parcă ai dreptate. Dar este complet greșit ceea ce spui. Absurdități, reale sau aparente, sunt cu siguranță în orânduirea socială prezentă. Spre exemplu, problema vămii este greu de înțeles; în timp ce la noi lumea moare de foame sau de boala, guvernul face greutăți în privința importurilor. Alții au mai mult și nu cer altora decât să cumpere. Există cineva înfometat care nu vrea să mănânce?

GIORGIO: – Exact, dar guvernul nu moare de foame; nu mor de foame nici proprietarii și pentru interesul lor guvernul pune vamă pe importuri. Dacă cei ce mor de foame ar fi liberi, nu ar refuza mâncarea.

CEZARE: – Știu și înțeleg că asemenea argumente seduc poporul, dar vedeți lucrurile în mare și dintr-o singură parte. Pentru a nu greși trebuie văzute toate aspectele problemei. E clar că interesul proprietarilor influențează impunerea vămile, dar pe de altă parte, dacă granițele ar fi deschise americanii, care produc grâu și carne în condiții mai bune și în cantități mai mari decât noi, ar aproviziona complet piața noastră și atunci ce s-ar face țărani noștri? Proprietarii ar fi ruinați, dar muncitorii ar sta și mai rău. Chiar dacă pâinea ar fi ieftină, nu ar exista bani să o cumpere. Tot s-ar muri de foame. Americanii vor să fie plătiți, dar cu ce, dacă Italia nu produce? Ați putea spune că putem produce ceea ce clima și solul din alte țări nu permit: vin, măslina, portocale, pe care să le schimbăm cu alte produse. Dar dacă bunurile noastre nu sunt dorite de ceilalți? Fără a mai spune că pentru a transforma culturile e nevoie de capital, de cunoștințe și, mai ales, de timp.

GIORGIO: – Perfect, ați pus degetul pe rană. Liberul schimb nu poate rezolva problema mizeriei, cum nu o poate face nici monopolul de Stat. Liberul schimb face bine consumatorilor și dăunează producătorilor și viceversa, monopolul de Stat face bine producătorilor protejați și dăunează consumatorilor, așa cum pentru muncitorii care sunt în același timp producători și consumatori, în definitiv, este mereu același lucru. Și va fi mereu la fel până nu se distruge sistemul capitalist. Dacă muncitorii ar munci pe cont propriu, nu pentru a da câștigul patronilor, atunci fiecare țară ar putea produce suficient pentru nevoile sale și nu ar trebui decât să se pună de acord cu celelalte țări pentru a distribui producția în așa fel ca toți oamenii să aibă acces la toate produsele, pentru maximum de plăcere cu minimum de efort.

CEZARE: – Da, dar acestea nu sunt decât vise în roz!

GIORGIO: – Or fi vise acum, dar când poporul va înțelege că în acest mod s-ar trăi mai bine, visul s-ar transforma repede în realitate. Obstacolele nu sunt decât cele date de egoismul unora și ignoranța altora.

CEZARE: – Sunt și alte obstacole, dragul meu. Îți imaginezi că o dată alungați patronii, vă veți bălăci în aur?

GIORGIO: – Eu nu spun asta. Din contră, eu zic că pentru a ieși din stadiul de sărăcie în care capitalismul ne menține și pentru a organiza producția astfel încât să fie satisfăcute nevoile tuturor, este nevoie de multă muncă; dar nu voința lipsește poporului, ci posibilitatea. Noi nu ne plângem de sistemul actual pentru că trebuie să menținem siguranța celor care nu fac nimic, deși asta nu ne face plăcere, ci pentru că tocmai aceștia sunt cei care reglementează munca și ne împiedică să o facem în bune condiții și să producem din abundență pentru toți.

CEZARE: – Exagerați, este adevărat că destul de des proprietarii nu dau de muncă pentru a putea specula insuficiența produselor, dar de obicei o fac din lipsa capitalului necesar. Pământul și materiile prime nu ajung pentru a produce. Este nevoie de unelte, mașini, fabrici, bani pentru a plăti muncitorii; toate acestea nu se strâng decât încet-încet. Câte idei întreprinzătoare rămân proiecte din cauza lipsei

capitalului!? Nici vorbă de nevoie socială! Prin distrugerea capitalismului nu veți ajunge decât la “marea dezordine” și mizerie generală.

GIORGIO: – Aceasta este o altă greșală sau o altă minciună a apărătorilor ordinii prezente: lipsa capitalului! Capitalul poate lipsi unei idei întreprinzătoare din cauza lăcomiei și acaparării făcute de alții. Dar dacă luați societatea, în general, veți găsi o mare cantitate de capital inactiv, ca și pământurile necultivate. Nu vedeți câte mașini ruginesc, câte fabrici rămân închise, câte case sunt nelocuite!? E nevoie de mâncare pentru muncitori când lucrează, dar ei trebuie să mănânce și când sunt șomeri. Mănâncă puțin și prost, dar rămân în viață și sunt pregătiți să muncească, imediat ce un patron are nevoie de ei. Deci nu pentru mijloacele de trai muncitorii nu muncesc; iar dacă ar fi pe cont propriu, s-ar adapta. Când ar fi cu adevărat necesar, ar munci și ar trăi ca niște șomeri, știind că prin acel sacrificiu temporar ar ieși definitiv din starea de mizerie și supunere. Amintiți-vă ce se întâmplă când un cutremur distruge un întreg oraș, în scurt timp va fi reconstruit mai frumos ca înainte, fără nici o urmă de dezastru. Chiar dacă înainte capitaliștii spuneau că nu au fonduri și mijloace, nici măcar pentru o “casă muncitorească”. Cât despre distrugerea capitalului, aceasta va fi efectuată în timpul revoluției. Totuși, o mișcare conștientă, creată cu scopul de a pune în comun bogățiile sociale, nu va dori să distrugă ceea ce în viitor ar deveni lucrul său. În orice caz nu va face mai mult rău decât un cutremur! Dar dificultăți or să fie înainte ca lucrurile să se așeze bine, iar piedici serioase nu sunt decât două: inconștiența poporului și jandarmii Statului.

AMBROGIO: – Vorbiți numai de capital, de muncă, de consum; dar despre drepturi, justiție, morală, religie, nu spuneți nimic? Chestiunile despre o lume mai bună, despre folosirea pământului și capitalului sunt într-adevăr importante, dar fundamentale sunt problemele morale. Eu însumi îmi doresc fericirea tuturor, dar dacă pentru a atinge această utopie, ar trebui să violăm legea morală și dacă trebuie negate principiile moderne ale dreptului, pe care orice societate civilizată trebuie să se fondeze, atunci prefer de o mie de ori să se continue suferința de azi. Trebuie să existe o voință și o putere superioară care să conducă lumea! Lumea nu s-a făcut singură și trebuie să existe și “altceva”, un Dumnezeu sau o altă lume care explică tot, unde vom găsi compensarea la aparentele injustiții de aici. Credeți voi că puteți viola armonia prestabilită a universului? Nu puteți, nu putem decât să ne închinăm. Încetați o dată să incitați masele, încetați să dați speranțe himerice inimilor dezmoștenite de noroc, încetași să suflați în focul care mocnește sub cenușă! Vreți voi, barbarii moderni, să distrugeți într-un teribil cataclism social, glorioasa civilizație a părinților noștri? Dacă vreți să faceți o operă de caritate, dacă vreți să înlesniți, pe cât posibil, suferințele mizerabililor, atunci spuneți-le să se resemneze la propria soartă, deoarece adevărata fericire stă în mulțumirea de sine. Pe de altă parte, fiecare își duce crucea sa, fiecare clasă își are chinurile și datoriile sale, dar nu neapărat cei fericiți sunt cei care trăiesc în bogăție.

GIORGIO: – Stimate magistrat, lasă de-o parte declarațiile despre “marile principii” și indicațiile convenționale; aici nu suntem în tribunal și, pentru moment, nu aveți de pronunțat nici o acuză. Îmi dau seama, auzindu-vă vorbind, că dumneavoastră nu sunteți printre cei dezmoșteniți. E foarte utilă resemnarea săracilor pentru cei care trăiesc pe spinarea lor. Și, vă rog, lăsați argumentele transcendente, religioase, în care nu credeți nici măcar dumneavoastră. Despre misterele universului, eu nu știu nimic și e inutil să le iau în discuție. Iar credința într-un creator suprem, un tată al omenirii, nu o să fie, până la urmă, o armă așa sigură pentru voi. Dacă preoții, care au fost și sunt în slujba stăpânilor, predică datoria săracilor de a se resemna în fața sortii crude, se vor găsi alții care să predice dreptul la justiție și egalitate. Dacă Dumnezeu este tatăl nostru, atunci suntem cu toții frați. Dumnezeu nu vrea ca fiii săi să fie exploatați și martirizați, pentru că bogații și stăpânii ar deveni “câini blestemați de tată”. Dar să terminăm cu asta!

AMBROGIO: – Ei bine, să terminăm cu religia, pentru că oricum cu dumneavoastră ar fi inutil. Dar admiteți că există un drept și o morală, adică o justiție superioară!?

GIORGIO: – Ascultați-mă: dacă ar fi adevărat că dreptul, justiția, morala ar cere opresiunea și nefericirea, chiar și unei singure ființe umane – eu aș spune imediat că dreptul, justiția, morala nu sunt decât minciuni, arme infame în apărarea privilegiatilor. Și, de fapt, așa sunt înțelese de dumneavoastră. Dreptul, justiția și morala trebuie să tindă către maximum de bine posibil tuturor, altfel sunt sinonime cu

despotismul și in justiția. Acest concept corespunde necesității existenței și dezvoltării societății omenești, acest concept s-a format și persistă în conștiința oamenilor, cucerește mereu mai multă forță în ciuda tuturor eforturilor contrare ale celor care până acum au comandat lumea. Nici dumneavoastră n-ați putea apăra prezentele instituții sociale decât cu sofisme mizerabile, cu principii de morală și justiție pe care le susțineți vorbind în abstract.

AMBROGIO: – Sunteți cu adevărat foarte îngâmfat. Nu vă ajunge să negați dreptul proprietății, ba chiar pretindeți că noi nu suntem în stare să-l apărăm cu propriile noastre principii.

GIORGIO: – Întocmai! Dacă vreți o să vă demonstrez data viitoare.

A patra zi

IGOR (un alt client al cafenelei): – Dacă nu mă înșel, domnule magistrat, rămăsesem la chestiunea dreptului proprietății.

AMBROGIO: – Exact, sunt curios să aud cum puteți apăra în numele justiției și moralei intențiile voastre de jaf și tâlhărie. O societate în care nimeni nu mai este proprietar, n-ar mai fi altceva decât o haită de fiare gata mereu de a se devora una pe alta.

GIORGIO: – Nu vi se pare că asta e caracteristic societății actuale? Voi ne acuzați că vrem jaful și tâlhăria, dar nu sunt proprietarii cei care jefuiesc în continuu pe muncitori, nu îi tâlhăresc de rodul muncii lor?

AMBROGIO: – Proprietarii se folosesc de lucrurile lor cum cred ei mai bine și au dreptul de a o face în același mod în care muncitorii dispun de brațele lor. Patronii și muncitorii contractează în mod liber prețul cooperării lor. Dacă nu este încălcat contractul, nimeni nu are de ce să se plângă. Dreptul trebuie să rămână neatins.

GIORGIO: – Îmi vorbiți de liber contract!? Muncitorul dacă nu muncește – nu mănâncă. Libertatea sa este cea a unei victime care dă banii hoțului pentru a-i fi lăsată viața.

AMBROGIO: – Așa o fi, dar pentru asta nu puteți să negați dreptul fiecăruia de a dispune de ceea ce-i al lui și cum îi place.

GIORGIO: – Nu, ce-i al lui e al lui! Dar de ce și cum poate proprietarul să spună că pământurile sunt lucrurile sale, iar capitalistul că fabricile, create de munca multor oameni, sunt doar ale sale?

AMBROGIO: – Legea îi recunoaște drepturile.

GIORGIO: – Deci dacă legea s-ar schimba și ar permite, atunci și asasinul din stradă și-ar putea susține dreptul de a fura și asasina; nu trebuie decât să se formuleze un articol de lege care să recunoască și acest drept. Chiar asta au făcut clasele dominante: au dat legile pentru a legitima uzurpările deja săvârșite și ca mijloc pentru altele noi. Dacă toate “principiile” voastre supreme sunt bazate pe coduri, va fi îndeajuns o lege care să decreteze abolirea proprietății private și ceea ce voi numiți azi “principiul suprem” va deveni imediat “tâlhărie și jaf”.

AMBROGIO: – Dar legea trebuie să fie corectă. Trebuie să se uniformizeze principiilor dreptului și moralei, să nu fie efectul capriciului desfrânat.

GIORGIO: – Deci nu e legea cea care creează dreptul, ci dreptul cel care justifică legea. Atunci prin ce drept toată bogăția existentă, atât cea naturală, cât și cea creată de munca omului, aparține unui număr mic de indivizi și le dă dreptul de viață și de moarte asupra masei celor dezmoșteniți?

AMBROGIO: – E dreptul pe care ar trebui să-l aibă fiecare om de a dispune în mod liber de produsul activității sale. E un sentiment natural al omului, fără de care nu ar fi fost posibilă civilizarea sa.

GIORGIO: – Iată-vă acum apărătorul drepturilor muncii! Bravo! Atunci spuneți-mi cum se face că aceia care muncesc nu au nimic, în schimb proprietatea aparține celor care nu muncesc? Nu vi se pare că rezultatul logic al teoriei voastre ar fi ca actualii proprietari sunt hoți și că ar trebui expropriati pentru a da bogățiile uzurpate proprietarilor legitimi – muncitorii!?

AMBROGIO: – Dacă există proprietari care nu muncesc e pentru că au muncit înainte, ei sau strămoșii lor, și au avut virtutea de a economisi, au avut creier pentru ca economiile lor să dea roade.

GIORGIO: – Bine, dar vedeți un muncitor care de regulă câștigă cât să se țină pe picioare, să economisească și să facă avere? Știți bine că adevărata origine a proprietății este violența, tâlhăria, furtul legal și ilegal. Dar să zicem că unul a făcut economie din produsul muncii sale și vrea să se bucure de asta mai târziu, când și cum i se pare mai bine. Însă problema își schimbă complet aspectul când vrea să profite de alții de pe urma economiilor sale. Asta înseamnă să muncească alții, iar el să fure

o parte din produsul muncii lor, înseamnă de a lua altora mijloacele de a trăi muncind liber, pentru a-i constrânge să muncească pentru un salariu meschin. Și multe alte lucruri care nu corespund deloc sentimentului de justiție și care demonstrează că proprietatea, când nu derivă din tâlhărie, este dată de munca altora. Vi se pare normal ca un om, care prin mintea și munca sa a reușit să acumuleze un pic de capital, să poată apoi să priveze pe alții de produsele muncii lor, iar apoi generațiile următoare să aibă dreptul de a trăi lenevind pe spatele muncitorilor? Vi se pare corect că dacă puțini oameni laborioși și economi au acumulat capital, marea parte a umanității trebuie să fie condamnată în continuare la mizerie și urâțire? Și pe de altă parte, chiar și cel ce a muncit cu mușchii și creierul său, fără a exploata pe nimeni, presupunând că ar produce mai mult decât îi e necesar, aceasta nu îl autorizează să facă rău altora, să le ia mijloacele de a trăi. Dacă cineva ar construi o stradă de-a lungul malului mării, nu are dreptul pentru asta de a împiedica accesul celorlalți la mare. La fel, dacă cineva ar putea să cultive pământul unui sat întreg, nu ar putea pretinde pentru asta să înfometeze toată populația satului. Dacă cineva ar crea mijloace de producție noi și puternice, nu ar avea dreptul să se folosească de invenția sa astfel încât să-i supună pe alții puterii sale, nici dreptul de a da posibilitatea descendenților săi de a domina și exploata generațiile viitoare. Dar de ce mă pierd eu în a presupune, chiar și pentru un moment, că proprietarii sunt muncitori sau descendenții acestora!? Vreți să vă povestesc eu originea bogățiilor domnilor proprietari din comunitățile noastre, atât ale nobililor cu vechi rădăcini, cât și ale parveniților îmbogățiți ieri?

AMBROGIO: – Nu, nu, vă rog să lăsăm chestiile personale. Dacă există bogății acumulate ilicit, asta nu e un motiv pentru a nega dreptul la proprietate. Trecutul e trecut, nu e bine a dezgropa morții.

GIORGIO: – Nu dezgropăm nimic, dacă așa vă convine, pentru mine nu are importanță. Proprietatea privată trebuie abolită, nu atât pentru că aceasta poate fi acumulată mai mult sau mai puțin legal, ci pentru că dă dreptul de a exploata munca altuia, iar dezvoltându-se sfârșește prin punerea la dispoziție a unui grup restrâns de oameni a unor întregi mase dependente. Dar cum justificați proprietatea privată asupra pământului prin teoria voastră de a economisi? Pământul nu se poate spune că a fost produs prin munca proprietarilor sau a strămoșilor lor.

AMBROGIO: – Simplu: pământul necultivat, steril, nu are valoare; omul îl ocupă, îl îmbunătățește, îl face roditor și e natural să aibă dreptul la fructe, pe care, fără opera sa, pământul nu le-ar fi putut produce.

GIORGIO: – Bine, dar acesta este dreptul muncitorului la roadele muncii sale, iar acest drept încetează când omul nu mai cultivă pământul. Cum se face că proprietarii actuali posedă teritorii, mereu imense, pe care nu le muncesc, pe care nu le-au muncit niciodată și nu lasă nici pe alții să le muncească? Unde este munca, unde este îmbunătățirea care ar fi stat la originea dreptului la proprietate? Adevărul este că pentru pământ, ca și pentru restul, originea proprietății e violentă. Și nu veți reuși să o justificați decât acceptând principiul că dreptul este forță, caz în care «vai de cei slabi»...

AMBROGIO: – Dar voi pierdeți din vedere utilitatea socială, necesitățile inerente ale societății civile. Fără dreptul la proprietate nu ar fi siguranță, fără munca ordonată societatea s-ar dizolva în haos.

GIORGIO: – Acum voi vorbiți de utilitatea socială? Când în primele noastre conversații eu mă refeream la daunele produse societății de proprietatea privată, voi ați adus argumentul dreptului abstract! Îndeajuns pentru seara asta, mă scuzați, dar trebuie să plec. Mai vorbim.

A cincea zi

GIORGIO: – Ați văzut ce s-a întâmplat? Cineva a comunicat unui ziar conversația pe care am avut-o data trecută și pentru că a publicat-o, acel ziar a fost interzis.

AMBROGIO: – Ah!?

GIORGIO: – Deci voi nu știți nimic, se-nțelege...Eu însă nu înțeleg cum puteți să pretindeți că aveți dreptate, când vă este atât de frică să audă și publicul larg discutându-se puțin despre ideile voastre. Acel ziar prezenta exact argumentele mele și ale voastre. Ar trebui să fiți bucuroși că publicul poate să aprecieze bazele raționale pe care se sprijină constituția socială din prezent, să se facă dreptate criticilor false ale adversarilor voștri. În schimb, voi închideți gura oamenilor.

AMBROGIO: – Dar eu nu am nici o legătura, eu aparțin magistraturii judecătorești și nu ministerului public.

GIORGIO: – Da, bine. Dar până la urmă sunteți oricum colegi și vă mișcă același spirit pe toți. Dacă discuțiile mele vă plictisesc, eu am să merg în altă parte.

AMBROGIO: – Nu, nu, din contră. Am prins interes, să continuăm. Am să pun eu o vorbă bună la Procurorul Regal. Legea permite dreptul de a discuta, nimeni nu poate nega asta.

GIORGIO: – Continuăm, atunci. Data trecută, dacă îmi aduc bine amine, în apărarea dreptului proprietății aveți ca bază legea, sentimentul de justiție și chiar unitatea socială. Permiteți-mi să vă recapitulez în câteva cuvinte ideile mele. După mine, proprietatea privată e injustă și imorală fiindcă e fondată pe violență pe față ori pe înșelătorie sau exploatarea legală a muncii altuia. Deci este dăunătoare producției pentru că împiedică obținerea celor necesare pentru satisfacerea nevoilor tuturor oamenilor, creează deci mizeria maselor și generează ură, delictе și cele mai mari “răuri” ale societății moderne. De fapt, împiedică exploatarea eficientă și în interesul tuturor a muncii și a pământului. De aceea o vreau desființată și înlocuită cu situația de proprietate comună, în care toți oamenii își aduc contribuția justă de muncă în funcție de posibilitățile individuale ale fiecăruia și obțin maximul de bunăstare posibil.

AMBROGIO: – Dar sincer, eu nu văd prin ce logică ați ajuns la proprietatea comună. Ați combătut proprietatea pentru că, după cum spuneți, derivă de la violență și de la exploatarea muncii altora; capitaliștii reglementează producția în vederea profiturilor lor și nu pentru a satisface cât mai bine posibil nevoile publice, cu cel mai mic efort posibil. Ați negat dreptul de a lua renta de pe un pământ ce nu se cultivă cu propriile mâini, de a da moștenire proprii bani, de a cere profit din investițiile pentru case sau din industrie; dar dreptul muncitorului asupra propriei munci l-ți recunoscut, în plus ați fost apărătorul consecvent al drepturilor sale. Logic, puteți reclama verificarea actelor de proprietate după criteriile voastre; puteți cere desființarea societății prezente, împărțirea pământurilor și a instrumentelor de muncă între cei care se vor servi de ele, dar nu puteți vorbi de comunism. Proprietatea privată a produselor muncii personale va trebui să existe mereu, dacă vreți ca muncitorul vostru emancipat să aibă siguranța zilei de mâine, fără de care nu se poate face o muncă ce nu aduce câștig imediat. Trebuie să recunoașteți și proprietatea individuală a pământului și a instrumentelor de producție pe care un om le folosește, cel puțin până când nu le mai folosește.

GIORGIO: – Bravo, s-ar zice că sunteți și dumneavoastră înmuiați în “smoala socialistă”. Dar este o școală socialistă diferită de a mea, însă până la urmă e tot socialism. Un magistrat socialist e un fenomen interesant.

AMBROGIO: – Nu, nu, nici un socialist. Eu ziceam doar așa pentru a vă prinde în contradicție și demonstrându-vă că logic ar trebui să nu fiți un comunist, ci un partizan al reîmpărțirii bunurilor. Dar cred că aceasta ar aduce mizeria generală.

GIORGIO: – Eu nu sunt un partizan al reîmpărțirii bunurilor. Eu cred că împărțind bunurile ar fi mai rău decât lăsându-le în mâinile capitaliștilor, ar fi o mare pagubă pentru producție. În plus nu ar dura și va duce din nou la constituirea marilor averi, la proletarizarea maselor și exploatarea excesivă. Eu spun că muncitorul are dreptul integral la produsul muncii sale, dar recunosc că acest drept nu ia foma de justiție abstractă. În practică nu trebuie să existe exploatare, toți trebuie să muncească și să se bucure de fructele muncii, în modul în care le convine lor. Muncitorul nu e o ființă izolată în lume, care trăiește doar pentru el; e o ființă socială ce trăiește într-un schimb continuu de servicii cu ceilalți și trebuie să-și coordoneze drepturile sale cu drepturile tuturor. În rest, e imposibil prin metode moderne, a determina cât este exact partea din produs a unui muncitor, e imposibil a determina diferența de producție a unui muncitor sau grup de muncitori, cât se datorează diferenței de îndemânare sau energie depuse de muncitori sau cât depinde de diferența de fertilitate a solului ori de calitatea uneltelor folosite, de avantajele sau dificultățile situației geografice ori ambientului social. Așadar, soluția nu se poate găsi în respectarea dreptului strict al fiecăruia, trebuie căutat un acord frățesc: solidaritatea.

AMBROGIO: – Dar așa nu va mai exista Libertatea.

GIORGIO: – Din contră, atunci și doar atunci va fi Libertate. Voi, așa-zișii liberali, numiți libertate –dreptul teoretic, abstract de a face un lucru. Sunteți capabili a crede, fără a zâmbi sau roși, că un om mort de foame pentru că nu a putut să-și procure hrana era liber să mănânce. Noi, în schimb, numim Libertate posibilitatea de a face un lucru, iar asta e singura adevărată și devine cu atât mai mare cu cât crește acordul dintre oameni și încrederea ce și-o dau unul altuia.

AMBROGIO: – Ați spus că dacă s-ar reîmpărți bunurile, în curând marile averi s-ar reconstitui și s-ar întoarce stadiul de la început. De ce?

GIORGIO: – Pentru că, din principiu, e imposibil să-i pui pe toți în stadiul de egalitate. Pământurile diferă mult între ele, unele produc mult cu puțină muncă, altele produc puțin cu multă muncă, sunt mari avantaje și dezavantaje specifice diverselor localități, sunt mari diferențe de forță fizică și intelectuală între oameni. Iar la sfârșitul momentului de rediviziune izvorăște în mod natural rivalitatea și lupta: cele mai bune unelte ajung astfel în mâna celor mai puternici și mai inteligenți sau mai șireți. Aceștia se vor găsi imediat în poziție superioară celorlalți și plecând de la aceste avantaje primitive, începe un nou proces de exploatare a celor slabi, reconstruindu-se societatea burgheză.

AMBROGIO: – Dar aceasta s-ar putea împiedica prin legi bune, care să declare de neatins cotele individuale și să asigure celor slabi garanții serioase.

GIORGIO: – Of! Voi credeți mereu că se poate remedia totul prin legi. Nu degeaba sunteți magistrat. Legile se fac și se desfac după bunul plac al celor de la putere. Cei care sunt mai slabi decât media le violează, iar cei mai puternici le abrogă și fac altele în interesul lor.

AMBROGIO: – Și atunci!?

GIORGIO: – Atunci, v-am spus deja, e nevoie a înlocui lupta dintre oameni cu acordul și solidaritatea, iar pentru asta e nevoie în primul rând de abolirea proprietății private.

AMBROGIO: – Serios, sunteți comunist? Totul să fie al tuturor, muncește cine vrea, cine nu face dragoste, mănâncă, bea; ce poveste! Ce viață frumoasă, ce cușca de nebuni. Ha, ha, ha!

GIORGIO: – Pentru figura ce o faceți, vrând să apărați rațional această societate ce rezistă doar prin forță brută, nu mi se pare că aveți prea mult de râs. Domnule, poate că sunt comunist, dar dumneavoastră păreți a avea stranii noțiuni despre comunism. Data viitoare am să încerc să vă fac să înțelegeți...pentru acum, bună seara!

A șasea zi

AMBROGIO: – Ei bine, vreți să-mi explicați ce e comunismul astă al vostru?

GIORGIO: – Comunismul e un mod de organizare socială în care oamenii – în loc să se lupte între ei pentru a acapara diferite avantaje, să se exploateze și să se oprime unul pe altul, cum se petrece în societatea actuală – s-ar asocia și s-ar pune de acord pentru a coopera cu toții pentru interesul major al fiecăruia. Plecând de la principiul că pământul, resursele și toate forțele naturale aparțin tuturor, la fel ca și produsele acumulate de generațiile trecute. În comunism, oamenii se înțeleg pentru a munci în mod cooperativ și a produce ceea ce au nevoie.

AMBROGIO: – Am înțeles. Voi vreți, cum spunea și un ziar pe care l-am citit la un proces al unor anarhiști, ca fiecare să producă după puterile sale și să consume în funcție de nevoi sau ca fiecare să dea ce poate și să ia ceea ce are trebuință. Nu?

GIORGIO: – Acestea sunt maxime pe care noi le repetăm des pentru că reprezintă în mod corect ceea ce ar fi o societate comunistă, așa cum o percepem noi. Evident, nu e vorba de un drept absolut de a satisface toate nevoile proprii pentru că nevoile sunt infinite, cresc mai repede decât mijloacele de a le satisface și trebuie să ne limităm mereu la posibilitățile de producție; nu este util și corect ca alții să muncească pentru satisfacerea capriciilor unui individ. Nici nu e vorba de a pune în funcțiune toate forțele noastre, pentru că ar însemna să muncim până la epuizare, adică pentru a satisface complet toate dorințele omului s-ar distruge însuși omul. Ceea ce vrem noi e ca tuturor să le fie cât mai bine posibil, cu minimum de efort pentru maximum de satisfacție. Nu știu să vă dau o formulă teoretică care să reprezinte exact acest stadiu de lucru. Concret, însă, ar fi înlăturați patronul și jandarmul, iar oamenii s-ar considera frați, s-ar gândi cum să se ajute, nu cum să se exploateze unul pe altul, iar formula practică de viață socială ar fi imediat găsită. În orice caz s-ar face cum se știe și cum se poate mai bine, învățând și îmbunătățind ce se face mai bine.

AMBROGIO: – Am înțeles. Fiecare produce ce vrea și cum vrea, apoi aruncă în grămadă sau aduce în magazinele comunale, iar fiecare ia din grămadă ceea ce-i place. Nu?

GIORGIO: – Îmi dau seama că vreți foarte puțin să vă informați în această problemă. Dacă magistrații și polițaii ar citi mai mult documentele pe care ni le fură în timpul perchezițiilor, ar fi ceva! Dar să ne întoarcem la argumente. Și această formulă de a lua din grămadă nu e decât un mod de a exprima tendința de schimbare a spiritului comercial de azi cu spiritul de frăție și solidaritate, dar nu indică un mod de organizare socială concret. Dacă presupunem că munca făcută spontan ar fi supraproductivă, atunci orice reguli de muncă și consum ar fi inutile. Dar eu nu gândesc așa. Cred, așa cum am spus, că omul are mai multe nevoi decât mijloace de a le satisface și mă bucur pentru că asta e cauza progresului. Chiar dacă s-ar putea, ar fi o risipă absurdă de energie pentru a se produce orbește și a se prevedea toate nevoile posibile. Trebuie calculate nevoile efective și a ne organiza pentru a le satisface cât mai ușor. Încă o dată, soluția stă în acordul dintre oameni și în contractele clare sau tacit acceptate pe care aceștia le încheie atunci când au obținut egalitatea condițiilor și sunt inspirați de sentimentul de solidaritate. Încercați să pătrundeți acest spirit și nu vă preocupați prea mult de formule, care pot fi concise, dar mai ales sunt impresionante și aproape mereu inexacte.

AMBROGIO: – Dar nu vă dați seama că acest comunism e negarea libertății, a personalității umane? Poate ar fi putut exista la începutul umanității, când omul, puțin dezvoltat intelectual și moral, era bucuros atunci când își putea satisface în haită apetitul. Poate e posibil într-o societate religioasă, călugărească, ce își propune suprimarea poftelor omenești, dar printre primele îndatoriri este supunerea. În societatea modernă, atât de civilizată, produsă de libertatea individuală și independentă, ce înobilează

omul modern, comunismul, dacă nu ar fi un vis imposibil, ar fi întoarcerea la barbarie. Orice activitate ar fi paralizată, ar fi stinsă orice competiție pentru afirmarea propriei individualități.

GIORGIO: – Cum puteți fi așa sigur? Nu vă irosiți elocvența, sunt fraze pe care le cunosc demult; nu sunt decât o mulțime de minciuni nerușinate ori inconștiente. Libertatea individuală a celui ce moare de foame – ce crudă ironie! Ce profundă ipocrizie! Apărați o societate în care marea majoritate trăiește în condiții animalice, o societate în care muncitorii mor de foame și de efort, în care copiii mor cu miile din lipsa medicamentelor, în care femeile se prostituează de foame, în care ignoranța întunecă mințile, în care și cel instruit trebuie să-și vândă “geniul” și să mintă pentru a mânca; unde nimeni nu e sigur de ziua de mâine. Și mai vorbiți de libertate și individualitate? Poate libertatea și individualitatea unei mici clase de privilegiați, dar nici măcar asta nu există. Acești privilegiați sunt victime ale stării de luptă dintre oameni, care poluează toată viața socială. Ar avea mai mult de câștigat dacă ar trăi liberi printre liberi, egali printre egali. Cum puteți susține că solidaritatea face rău libertății și individualității? Dacă ar fi să vorbim despre familia teoretică, nu cea care există în general, n-ați întârzia să amintiți că baza acestei “sfinte instituții”, imnul convențional al iubirii și solidarității dintre membrii săi. Dar susțineți că în societate, frații ar fi mai liberi și că individualitatea lor s-ar dezvolta mai bine, dacă în loc de a munci toți pentru bunăstarea comună s-ar urî, s-ar ciomagi și s-ar fura unul pe altul?

AMBROGIO: – Dar pentru a reglementa societatea ca pe o familie, pentru a o armoniza și a o face să meargă ca o societate comunistă, ar trebui o concentrare imensă, un despotism de fier. Închipuiți-vă ce putere opresivă ar avea un guvern care dispune de toate bogățiile societății.

GIORGIO: – Cu siguranță comunismul pe care îl concepeți voi sau orice altă școală autoritară, dacă nu ar fi un lucru imposibil, s-ar transforma într-o colosală și complicată tiranie. Dar nimic din toate astea nu există în comunismul pe care îl vrem noi. Vrem comunismul – libertarian – anarhic, dacă nu vă deranjează cuvântul. Vrem comunismul care se organizează în mod liber, de jos în sus. Începe de la indivizii care se unesc în asociații, apoi încet-încet în federații, mereu mai complexe, până când lumea va fi un pact general de cooperare și solidaritate. Construit în mod liber, acest comunism nu se va menține decât liber, prin voința celor interesați.

AMBROGIO: – Dar pentru ca acest lucru să fie posibil e nevoie ca toți oamenii să fie altruști, să fie îngeri.

GIORGIO: – Desigur, pentru a fi posibil acest comunism e nevoie ca oamenii să fie suficient de inteligenți pentru a armoniza interesele personale cu impulsul de socializare; sa nu se urască între ei, să caute acordul și să se ajute reciproc. Dar aceasta este și acum un fapt normal și general. Prezenta organizare socială e cauza permanentă a antagonismelor și conflictelor dintre clase și dintre indivizi. Dar în ciuda acestora, societatea se poate menține – “haită de lupi”. Instinctul social, profund omenesc, provoacă mii de acte de solidaritate și simpatie, pe care oamenii nu le gândesc în mod special. Omul este prin natura sa biologică (pre-socială), în același timp, egoist și altruist. Dacă nu ar fi fost egoist, dacă nu ar fi avut instinctul propriei conservări, nu ar fi putut exista ca individ; iar dacă nu ar fi fost altruist, dacă nu și-ar fi iubit fiii până la a se sacrifica pentru ei, nu ar fi existat ca specie. Imposibilitatea, în societatea actuală, de a satisface sentimentele egoiste și altruiste în același timp face în așa fel ca azi nimeni să nu fie satisfăcut, nici măcar cei care sunt într-o poziție privilegiată. În schimb, comunismul nostru e forma socială în care egoismul și altruismul se confundă ori tind a se confunda; binele individului devine și binele celorlalți.

AMBROGIO: – O fi așa cum spuneți voi, dar credeți că toți ar vrea și ar ști să se adapteze la datoriile pe care le impune o societate comunistă. Spre exemplu: unii nu ar vrea să muncească. Dar voi vă imaginați că munca ar fi o plăcere și vor dori cu toții să obțină cât mai mult din aceasta.

GIORGIO: – Eu nu spun asta, cu toate că mulți prieteni de-ai mei ar susține-o. După mine, munca e o plăcere pentru că este o nevoie organică, o activitate musculară și intelectuală. Dar munca trebuie să fie o activitate disciplinată în vederea unui scop obiectiv, exterior organismului. Înțeleg că unul ar prefera să meargă la hipodrom când ar fi nevoie să planteze varză. Dar cred că omul, când urmărește un scop, știe să se adapteze la condițiile necesare pentru a-l obține. Cum produsele necesare pentru a trăi se obțin prin muncă, iar nimeni nu va avea mijloacele de a-i obliga pe alții să muncească pentru

el, toți ar recunoaște necesitatea de a munci. Apoi, ar prefera acea organizare în care munca ar fi mai puțin chinuitoare și mai productivă. Nu uitați că în comunism muncitorii sunt cei care organizează și dirijează munca și, deci, au tot interesul de a o face mai lejeră și mai plăcută; apoi s-ar forma în mod natural o opinie publică ce ar influența pe toți, chiar dacă ar fi “leneși”, ar fi puțini și ușor de suportat, nu ar produce daune.

AMBROGIO: – Dar dacă, în ciuda previziunii dumneavoastră optimiste, leneșii ar fi mulți, ce ați face? Ca să-i suportați ar fi ca și cum ați munci pentru burghezi.

GIORGIO: – Sincer, diferența ar fi și așa destul de mare pentru că burghezii nu ne iau doar o parte din ceea ce producem, dar ne și împiedică să producem cât vrem și cum vrem. Nu zic să sprijinim lenea, ba mai mult, mă tem că obișnuința de a trăi gratis să nu se transforme în obișnuința de a comanda. Comunismul trebuie să fie un pact liber: cine nu îl sprijină și nu îl acceptă, rămâne în afara lui.

AMBROGIO: – Dar atunci va apare o nouă clasă de dezmoșteniți.

GIORGIO: – Deloc, fiecare are dreptul la pământ, la unelte, la toate avantajele pe care i le poate oferi stadiul civilizației la care a ajuns umanitatea. Dacă nu vrea să accepte viața în comun și obligațiile pe care aceasta le presupune, oricine se poate organiza împreună cu cei cu care cade de acord. Dacă îi va merge mai rău, va proba superioritatea comunismului și se va reîntoarce.

AMBROGIO: – Așadar, oricine este liber a nu accepta comunismul?

GIORGIO: – Sigur. Și ar avea aceleași drepturi cu cei care vor să trăiască împreună cu comuniștii. Am atras mereu atenția că este vorba de un pact liber, de comunismul libertarian. Cum poate exista Libertatea fără a fi posibile alternativele?

AMBROGIO: – Deci nu vreți să vă impuneți ideile cu forța.

GIORGIO: – Sunteți nebun, ne credeți jandarmi sau magistrați?

AMBROGIO: – Atunci, până la urmă, nu e nimic rău; fiecare e liber de a visa ce vrea.

GIORGIO: – Băgați de seamă să nu înțelegeți greșit: una e a impune ideile și alta a te apăra de hoție și violență. Altceva înseamnă a recăștiga propriile drepturi.

AMBROGIO: – Aha! Pentru recăștigarea drepturilor folosiți forța, nu?

GIORGIO: – La asta nu pot să vă răspund, nu cumva să “comandați” un rechizitoriu pentru vreun proces. Cert este că atunci când poporul va avea conștiința drepturilor sale și va dori să termine o dată pentru totdeauna, va exista riscul să fiți tratați puțin cam aspru. Dar asta depinde de rezistența pe care o veți opune. Dacă renunțați la privilegiu și va fi pace și armonie. Altfel, sunt convins că va fi rău. Bună seara!

A șaptea zi

AMBROGIO: – Știți, cu cât mă gândesc mai mult la comunismul vostru libertarian, cu atât mă conving că sunteți cu adevărat original.

GIORGIO: – De ce?

AMBROGIO: – Pentru că vorbiți mereu de muncă, de bucurii, acorduri, pacturi; dar de autoritate socială, de guvern nu vorbiți niciodată. Cine va reglementa viața socială? Care va fi guvernul? Cum va fi constituit? Cine îl va alege? Care vor fi mijloacele de care dispune pentru a obliga la respectul legilor sau pentru a pedepsi delincvenții? Care vor fi variantele puterii legislative, executive și judecătorești?

GIORGIO: – Dar noi nu vom folosi niciuna din puterile voastre. Nu avem nevoie de guvern. Nu înțelegeți că sunt anarhist?!

AMBROGIO: – Vă spun că sunteți cu adevărat original. Eu aș putea înțelege comunismul și aș admite că ar putea oferi mari avantaje, dacă totul ar fi bine controlat de un guvern “luminat” care ar avea forța de a impune tuturor respectul legii. Dar fără guvern și fără legi, n-ar fi haos?

GIORGIO: – Mă așteptam... înainte erați împotriva comunismului tocmai pentru că ziceați că are nevoie de guvern puternic. Acum, auzind că e vorba de o societate fără guvern, ați accepta chiar și comunismul, numai să fie un guvern cu “pumn de fier”. E clar, Libertatea vă sperie mai mult ca orice!

AMBROGIO: – Pentru a fugi de o problemă se cade în alta. Cert e că o societate fără guvern, nu poate exista. Cum vreți ca lucrurile să meargă fără reguli, fără norme? Se va întâmpla ca unul să tragă în dreapta și altul în stânga, iar barca va rămâne nemișcată sau chiar se scufundă.

GIORGIO: – Ba deloc. Nu sunt împotriva regulilor și normelor. Sunt împotriva guvernului, înțelegând prin asta o putere care face legi și le impune tuturor.

AMBROGIO: – Dar dacă acest guvern e ales de popor, el reprezintă doar voința poporului. Nu aveți de ce să fiți nemulțumit.

GIORGIO: – Asta e o mare minciună. O voință populară generală abstractă, metafizică. Poporul e compus din oameni și oamenii au milioane de voințe diverse, în funcție de temperament și situații diferite; a vrea să se scoată de la aceștia, printr-o “operațiune magică”, o voință generală comună – e pur și simplu absurd. E imposibil pentru un om a însărcina pe un altul a executa voința sa, în orice problemă. Un om nu poate spune, nici măcar, care va fi voința sa cu anumite ocazii în viitor. Cum ar putea să o spună o colectivitate, un popor? Gândiți-vă un moment la modul în care se fac alegerile. Dumneavoastră, de exemplu, îi votați pe cei pe care îi stimați mai mult, îi credeți mai potriviți pentru a vă rezolva problemele, a vă reprezenta interesele și a vă aplica ideile. Este deja prea mult, pentru că aveți multe idei și interese și nu veți găsi un om care să gândească exact ca dumneavoastră mereu, dar va rămâne cel căruia i-ați dat votul, cel care vă va governa. Dar candidatul dumneavoastră nu va mai face parte din voința populară. Veți fi guvernat de o majoritate parlamentară căreia nu i-ați dat nici un mandat. Și oricum ea nu a primit decât o delegare de puteri, fără un anume mod determinat. Chiar dacă ar vrea, îi este imposibil a accepta o voință generală care nu există (prin vot). În final, majoritatea parlamentară, va face cum i se pare mai bine pentru a-i mulțumi pe cei care o domină. E mai bine să lăsam de-o parte vechea ficțiune a guvernului ce reprezintă voința populară. Dar când toți vor același lucru, la ce mai servește guvernul? Dacă au căzut de acord și vor cu toții același lucru, n-au decât să o facă, nu mai am nevoie de guvern.

AMBROGIO: – Dar dumneavoastră ați admis că e nevoie de reguli, de norme de viață. Cine va trebui să le stabilească?

GIORGIO: – Cei ce sunt interesați, cei care trebuie să urmeze aceste norme.

AMBROGIO: – Și cine va impune respectul?

GIORGIO: – Nimeni, e vorba de norme acceptate și respectate în mod liber; dar nu confundați normele de care vă vorbesc eu, care sunt convenții practice bazate pe sentimentul solidarității, și grija pentru interesele colective, cu legile ce sunt scrise de unii și impuse cu forța tuturor. Noi nu vrem legi, doar înțelegeri libere.

AMBROGIO: – Dar dacă unul violează pactul?

GIORGIO: – În primul rând, de ce l-ar viola, dacă îi convine? Și dacă totuși se întâmplă, este o avertizare că pactul nu îi satisface pe toți și trebuie modificat. Se caută acordul cel mai bun, pentru ca nimeni să nu fie nemulțumit.

AMBROGIO: – Mi se pare că dumneavoastră vreți o societate primitivă, în care fiecare face totul singur, iar raporturile dintre oameni sunt puține, restrânse și elementare.

GIORGIO: – Ba nu, din momentul în care raporturile se multiplică și devin complexe, produc oamenilor satisfacții majore – morale și materiale. Noi încercăm să creăm raporturi cât mai complexe și cât mai numeroase posibil.

AMBROGIO: – Atunci aveți nevoie de delegarea funcțiilor, de a nominaliza reprezentanți pentru a stabili acordurile.

GIORGIO: – Desigur, dar asta nu este echivalent cu a alege un guvern. Guvernul impune legile, într-o societate liberă delegările nu sunt decât simple însărcinări determinate, temporare, pentru a rezolva anumite probleme. Nu dau dreptul la nici o autoritate și la nici o recompensă specială. Iar soluțiile delegațiilor sunt întâi aprobate de cei care numesc delegații.

AMBROGIO: – Și presupuneți că toți vor fi mereu de acord. Dacă vor exista oameni cărora nu le va conveni ordinea voastră socială, ce veți face?

GIORGIO: – Acele persoane se vor organiza cum cred mai bine. Vom încheia acorduri pentru a nu ne deranja reciproc.

AMBROGIO: – Dar dacă ceilalți vor să vă deranjeze?

GIORGIO: – Atunci ne apărăm.

AMBROGIO: – Dar nu credeți că de la problema nevoii de apărare, se va naște un nou guvern?

GIORGIO: – Desigur, Anarhia nu e posibilă decât atunci când sunt eliminate cauzele conflictelor și spiritul de solidaritate este bine dezvoltat între oameni. Anarhia nu poate exista astăzi, când proprietatea privată este intactă și celelalte instituții sociale ce deriva de aici; războiul ar izbucni imediat. După distrugerea proprietății private, Anarhia este posibilă, iar conflictele ce vor urma nu vor fi de nedepășit. Anarhia înseamnă domnia acordului liber și se poate realiza doar atunci când oamenii vor înțelege beneficiile solidarității. Pentru asta facem propagandă.

AMBROGIO: – Dați-mi voie să mă întorc la anarho-comunism, nu pot să-l înțeleg.

GIORGIO: – Vă cred, după ce v-ați petrecut viața printre articole și coduri pentru apărarea drepturilor Statului și ale patronilor; o societate fără Stat și fără patroni, fără rebeli și fără înfometări vi se pare ceva dintr-o altă lume. Dar dacă vreți să faceți abstracție de poziția dumneavoastră, dacă aveți forța să învingeți obișnuințele și vreți să reflectați la acest lucru fără prejudecăți, o să înțelegeți și o să acceptați ușor că scopul societății este bunăstarea, pe cât posibil, a tuturor. Anarho-comunismul este soluția necesară. Numai dacă nu sunteți convins că societatea e făcută pentru a îngrașa câțiva privilegiați pe spatele celor mulți.

AMBROGIO: – Nu, nu; eu admit că societatea trebuie să-și propună binele tuturor, dar nu pot accepta sistemul vostru. Încerc să vă înțeleg punctul de vedere, îmi place discuția și vreau să-mi fac o idee clară despre ceea ce vreți să faceți, dar concluziile dumneavoastră îmi par de-a dreptul utopice.

GIORGIO: – Dar ce găsiți de neacceptat?

AMBROGIO: – Tot sistemul. Ce mi se pare imposibil este societatea fără guvern. Susțineți egalitatea în drepturi și fondați totul pe libera voință a asociațiilor.

GIORGIO: – Exact!

AMBROGIO: – Aici e eroarea. Societatea înseamnă ierarhie, disciplină, supunerea individului în fața colectivității. Fără autoritate nu este posibilă o societate.

GIORGIO: – Din contră. Societatea propriu-zisă, nu poate exista decât între egali și numai dacă au interese comune fără a se supune unul altuia. Relațiile bazate pe ierarhie și supunere, care pentru voi sunt esența societății sunt relațiile dintre sclav și patron. Trebuie să admiteți că muncitorul nu e asociatul patronului, cum nici animalul domestic nu e asociatul țăranului ce îl posedă.

AMBROGIO: – Credeți într-adevăr într-o societate în care fiecare face ce vrea?

GIORGIO: – Cu condiția ca oamenii să vrea să trăiască în societate și să accepte adaptarea la necesitățile vieții sociale.

AMBROGIO: – Și dacă nu vor?

GIORGIO: – Atunci nu va fi posibilă societatea. Dar omul modern nu poate găsi decât în societate satisfacerea nevoilor morale și materiale, deci e ciudat a presupune că va renunța la ceea ce reprezintă condiția bunăstării. Când se discută abstract, teoretic, oamenii cad mai greu de acord; dar când e într-adevăr ceva de făcut, care-i interesează pe toți (fără ca nimeni să-și poată impune voința sa altora), încăpățănările încetează imediat și se ajunge la acord. Nimic din ce e omenesc nu e posibil fără voința oamenilor. Problema noastră este a trezi această voință, a-i face pe oameni să înțeleagă că a urî, a se război unul cu altul, a se exploata reciproc ne distruge pe toți. Soluția este o ordine socială bazată pe sprijin mutual și pe solidaritate.

AMBROGIO: – Deci, pentru a înfăptui anarho-comunismul, trebuie să așteptați ca toți să fie convinși că vor să-l facă.

GIORGIO: – Nu, am aștepta mult și bine. Voința e determinată, în mare parte, de ambientul social. Cât timp vor dura condițiile actuale, marea majoritate va continua să creadă că societatea nu poate fi organizată altfel.

AMBROGIO: – Atunci?

GIORGIO: – Comunismul și Anarhia vor exista doar între NOI, iar când numărul nostru va fi suficient de mare, ceilalți vor vedea că ne descurcăm mai bine și vor fi convinși să facă la fel. Între timp vom face eforturi pentru a schimba condițiile sociale și modul de gândire. E vorba de acțiunea reciprocă a voinței asupra ambientului și a ambientului asupra voinței. Noi facem tot ce putem pentru a pune în aplicare ideile noastre. NU vrem să violăm voința nimănui, dar nici nu putem permite ca alții să violeze voința noastră și a poporului. Suntem împotriva minorității care exploatează și oprimă cu violență. Pentru a face să triumfe ideile noastre, contăm doar pe forța cuvântului și a exemplului.

AMBROGIO: – Bine, și credeți că veți ajunge la o societate ce se bazează pur și simplu pe voința liberă a membrilor săi? Va fi ceva fără precedent.

GIORGIO: – Nu chiar cum vă imaginați. Mereu a fost așa: în statele totalitare, unde toți locuitorii erau tratați ca o turmă în serviciul unuia singur, există doar voința suveranului (de a ține în sclavie masele); încet-încet, oamenii se emancipează și ajung o clasă dominantă, fie prin participarea directă la guvernare, fie doar prin acumularea bogățiilor. Astfel, societatea se modifică pentru a satisface voința noii clase dominante. Apoi, pentru a exploata mai ușor poporul, patronii găsesc mai simplu și mai economic, să se pună de acord între ei și să se lipsească pe cât posibil de serviciile Statului. Dar fără diviziunea de clasă, într-adevăr Statul nu va mai avea motive de existență. Chiar și astăzi, atât în clasa dominantă, cât și în clasa dominată, au loc acorduri spontane între indivizi, bazate doar pe onoare, pe sentimentul cinstei, pe dragoste, pe simpatie, pe regula buneii-creșteri, fără nici o intervenție a autorităților. Legea și guvernul devin necesare doar în relațiile dintre dominatori și dominați. Între egali nu se recurge la judecată și nu se cheamă poliția!

AMBROGIO: – Nu, exagerați. Statul face până la urmă și lucruri ce îi bucură pe toți. De la învățământ la vegherea sănătății publice, apără viața cetățenilor, organizează servicii publice; nu puteți spune că acestea sunt lucruri inutile sau dăunătoare.

GIORGIO: – Cert este că, în realitate, nu Statul le face, ci tot muncitorii. Statul doar le “reglementează”, adică le transformă în instrumente de dominare, întorcându-le în avantajul guvernanților și patronilor. Învățământul prosperă doar dacă oamenii își doresc să învețe; sănătatea publică doar când oamenii cunosc, apreciază și pot pune în practică regulile de igienă; viața cetățenilor va fi sigură doar atunci când oamenii vor considera viața și libertatea valori sacre, iar judecătorii și poliția Statului nu

vor mai exista, pentru a da exemplu de brutalitate; la fel și pentru serviciile publice – ele se organizează doar când publicul simte nevoia. Statul nu creează nimic, în ipoteza cea mai optimistă nu ar fi decât o roată în plus, o inutilă pierdere de forțe. Dar ar fi bine să fie doar atât!

AMBROGIO: – Gata, mi-ați spus destul, vreau să reflectez. La revedere!

A opta zi

GINO (muncitor): – Am auzit că seara se discută aici despre probleme sociale și am venit să pun, cu permisiunea acestor domni, o întrebare prietenului meu, Giorgio: spune-mi, e adevărat că voi, anarhiștii, vreți să nu mai existe deloc poliție?

GIORGIO: – Desigur. Nu ești de acord? Ai devenit prietenul chestorilor și jandarmilor?

GINO: – Nu sunt prietenul lor, știi bine; dar nu sunt nici prietenul hoților și criminalilor, vreau ca viața și bunurile mele să fie apărate și supravegheate.

GIORGIO: – Și cine îi supraveghează pe gardieni, pe supraveghetori? Sau crezi că oamenii devin hoți și criminali fără nici un motiv? Crezi că cel mai bun mod de a avea grijă de propria siguranță este de a accepta o haită care, cu scuza de a ne apăra, ne oprimă și ne jupoaie și face de două ori mai multe pagube decât hoții și criminalii? Nu ar fi mai bine să distrugem cauzele răului, făcând în așa fel ca tuturor să le fie bine, fără a fi nevoie să se ia pâinea de la gura altuia și fiecare să aibă dreptul la educație pentru a stârpi pasiunile rele: gelozia, ura, răzburarea?

GINO: – Dar ce spui!? Oamenii sunt răi prin natura lor și dacă nu ar fi legile, judecătorii, soldații și jandarmii, ne-am devora între noi mai rău ca lupii.

GIORGIO: – Dacă ar fi așa, ar fi un motiv în plus pentru a nu da nimănui puterea de a comanda și de a dispune de libertatea celorlalți. Constrânși a lupta împotriva tuturor, fiecare cu propriile forțe, fiecare cu același risc, am avea ocazia de a fi învingători sau învinși, am fi sălbatici, dar ne-am bucura măcar de libertatea relativă a pădurii, de pradă, de emoțiile bestiei. Dar a accepta voluntar, pentru simplul fapt că suntem predispuși răului, dreptul și puterea unora de a ne impune voința lor e la fel cu a vota sclavia și mizeria. Tu, însă, te înșeli, dragul meu prieten; oamenii sunt buni și răi în funcție de circumstanțe. Ceea ce există în general în oameni e instinctul propriei conservări, aspirația către bunăstare și la întreaga dezvoltare a propriilor capacități. Pentru a atinge bunăstarea prin a face rău celorlalți necesită multe eforturi și cred că putem rezista tentației. E mult mai simplu să găsești în societatea semenilor tăi condițiile bunăstării și dezvoltării personale, e nevoie de mai mult efort pentru a fi rău decât pentru a fi bun.

GINO: – Bine, dar între timp, în așteptarea transformării sociale, poliția împiedică comiterea delictelor.

GIORGIO: – Împiedică!?

GINO: – În fine, împiedică un mare număr și asigură justiția.

GIORGIO: – Nici asta nu e adevărat. Influența poliției asupra numărului și importanței delictelor aproape că nu există. Într-adevăr, pentru asta se reformează organizarea judecătorească, a poliției și a închisorilor; se mărește ori scade numărul de polițiști. Dar până când nu se vor schimba condițiile economice și morala poporului, delicvența va rămâne nealterată. În schimb, ajunge și cea mai mică modificare a raporturilor dintre proprietari și muncitori, ori o creștere a prețului cerealelor și a celorlalte alimente de primă necesitate sau o criză care să-i lase pe muncitori fără lucru, ori propagarea unei idei care deschide poporului noi orizonturi și îi dă noi speranțe pentru ca imediat să observăm efectele în numărul crescut sau micșorat al delictelor. Poliția, e adevărat, trimite în pușcărie delicvenți; dar asta nu servește la evitarea unor noi delicate, ci e un rău adăugat la altul, o suferință mai mult decât inutilă – infinită! Și chiar dacă “opera” poliției evită un delict (ceea ce nu ajunge), nu compensează delictele pe care polițiștii le fac, umilințele prin care aceștia supun publicul. Exercițarea funcției poliției îl face pe polițist suspect și în lupta cu publicul larg, îl face vânător de oameni, îi induce subiectivismul în descoperirea “faimoaselor” cazuri de delicvență; îi creează o mentalitate specială care sfârșește, destul de des, prin dezvoltarea unor instincte de-a dreptul anti-sociale. Nu e rar cazul când polițistul, care ar

trebui să prevină sau să descopere delictul, îl provoacă sau îl inventează în interesul carierei sale sau pentru a-și demonstra utilitatea ori, pur și simplu, pentru a-și da importanță.

GINO: – Dar atunci, polițaii ar fi însăși răufăcătorii! Asta se poate întâmpla când personalul poliției nu e corect recrutat, însă în general...

GIORGIO: – În general mediul acționează la nesfârșit și deformarea profesională îi lovește și pe ei. Spune-mi tu care poate fi sau ce ar putea deveni morala unuia care este obligat pentru un salariu să persecute, să aresteze, să martirizeze pe cine îi este indicat de superiori, fără a se gândi dacă acesta e vinovat sau inocent?

GINO: – Da, dar...

GIORGIO: – Dar lasă-mă să-ți spun câteva cuvinte despre punctul cel mai important al problemei: ceea ce sunt de fapt așa-zisele delictive pe care poliția se însărcinează a le preveni și a le reprima. Desigur, printre actele pe care codul penal le pedepsește sunt și vor fi și acțiuni rele, dar acestea sunt excepții și depind de stadiul de disperare la care mizeria îi reduce pe oameni. Dar în general actele pedepsite sunt acelea care atacă privilegiile pe care și le-au atribuit “domnii” și acelea care atacă guvernul în exercitarea autorității sale. De obicei, poliția, eficientă sau nu, servește la apărarea privilegiatilor, nu a societății, și pentru a ține poporul supus. Tu vorbeai de hoți, dar cine e mai hoț decât patronul care se îmbogățește rulând produsul muncii lucrătorilor săi? Tu vorbeai de criminali, dar cine e mai criminal decât capitaliștii care, pentru a nu renunța la privilegiul de a comanda și de a trăi fără a munci, devin cauza sărăciei atroce și a morții premature a milioane de muncitori și copii? Acești hoți și criminali, cu mult mai vinovați și mai periculoși decât cei săraci, care sunt împinși la delictive de către condițiile mizere în care trăiesc nu sunt atinși de poliție, ci sunt protejați!

GINO: – Și tu crezi că o dată făcută revoluția, oamenii vor deveni imediat îngeri? Crezi că toți vor respecta drepturile celorlalți, toți vor vrea binele și vor ajuta? Crezi că nu o să mai fie ură și gelozie? Crezi în paradisul pe pământ?

GIORGIO: – Nu, nu cred că transformările morale vor veni imediat și negrul va deveni alb. Dar cu siguranță va fi o mare schimbare doar pentru simplul fapt al pâinii asigurate și a libertății cucerite, dar toate pornirile rele ce s-au înrădăcinat în noi prin acțiunea de secole a sclavagismului și a luptei fiecăruia împotriva tuturor, nu vor dispărea dintr-o dată. Vor exista pentru mult timp încă, până când nimeni nu va mai fi tentat să impună prin violență propria voință celorlalți sau până când va dispărea aversiunea față de muncă, inspirată de condițiile sclavagiste de azi.

GINO: – Deci și după revoluție va trebui să ne apărăm de răufăcători?

GIORGIO: – Destul de probabil. Bineînțeles că atunci nu vor fi considerați răufăcători cei care atacă organizarea socială și încearcă să o schimbe cu una mai bună, nici chiar cei care nu vor să moară de foame fără a se revolta, doar aceia care vor face rău la toți, cei care vor atenta la integritatea personală, la libertatea și bunăstarea celorlalți.

GINO: – Sună bine, prin urmare va trebui mereu o poliție.

GIORGIO: – Nici vorbă, ar fi chiar o mare prostie. Nu e nevoie să deschidem școli pentru oameni violenți, care nu fac nimic, ci devin un corp de călăi ce consideră cetățeanul o marfă pentru pușcărie și fac din vânatoarea de oameni principala lor ocupație doar pentru a ne apăra de un degenerat violent.

GINO: – Dar atunci?

GIORGIO: – Atunci o să ne apărăm noi.

GINO: – Și tu crezi că asta o să fie posibil?

GIORGIO: – Nu, doar că va fi posibil ca poporul să se apere singur fără a delega cuiva funcția specială a apărării; dar sunt convins că e singurul mod eficient. Spune-mi, dacă mâine vine la tine unul căutat de poliție o să-l reclami?

GINO: -Ce? Ești nebun? Nici măcar dacă ar fi cel mai mare asasin. Mă crezi turnător?

GIORGIO: – Deci a fi polițist trebuie să fie o muncă destul de urâtă dacă omul care se respectă se simte dezonorat să o facă pentru că-l reține de la a fi cu adevărat util și necesar. Acum, spune-mi altceva: dacă ți s-ar întâmpla să întâlnești pe stradă un bolnav de ceva infecțios, periculos, l-ai duce la spital?

GINO: – Desigur.

GIORGIO: – Chiar și cu forța?

GINO: – Se înțelege, a-l lăsa liber înseamnă că ar putea face rău mai multor persoane!

GIORGIO: – Acum explică-mi de ce la un asasin te-ai gândi bine înainte de a-l reclama, dar un bolnav l-ai duce la spital, chiar și cu forța?

GINO: – Mai întâi de toate nu-mi place să fiu polițai, apoi consider un lucru onorabil și umanitar în a face pe infirmierul.

GIORGIO: – Așadar vezi deja că primul efect al poliției e acela de a-i face pe cetățeni dezinteresați de apărarea socială, în loc să-i pună de partea celor persecutați.

GINO: – Când duc pe cineva la spital, îl las în mâinile medicilor, care încearcă să-l vindece, pentru a-l lăsa liber când nu-și va mai afecta semenii. Iar dacă boala e incurabilă, vor încerca să-i înlesnească suferința și niciodată nu i se va impune un tratament mai sever decât cel necesar. Dacă medicii nu și-ar face meseria, publicul i-ar obliga. Dar dacă e să predau pe cineva la poliție, știu că în interes personal vor să-l condamne fără a-și face griji dacă e vinovat sau nu, apoi îl aruncă într-o pușcărie, unde în loc să încerce un tratament pentru a-l ajuta, fac totul pentru a-l face să sufere. Îl înrăiesc și mai mult și îl elibereză și mai periculos pentru societate decât era înainte. Dar asta s-ar putea modifica printr-o reformă radicală.

GIORGIO: – Pentru a reforma o instituție, primul lucru care nu trebuie făcut e să-i construiești o corporație interesată în a o conserva. Poliția și magistratura, care trimit oamenii în pușcării și îi masacrează de câte ori se ivește ocazia, sfârșesc prin a se considera a fi în luptă și cu restul oamenilor. Acestea persecută delicventul adevărat sau presupus cu pasiunea cu care vânătorul vânează prada, dar în același timp au interesul de a fi cât mai mulți delicvenți, deoarece aceștia sunt motivul lor de existență. Cu cât crește numărul și pericolul delicvenților, cu atât crește puterea și importanța socială a poliției. Pentru ca delictul să fie tratat cu rațiune, pentru a se căuta motivul și a se face realmente tot posibilul pentru a-l elimina, e nevoie ca această muncă să fie încredințată celor expuși suferinței și consecințelor delictului, adică poporului întreg, nu acelor pentru care existența delictului e izvor de putere și de câștiguri.

GINO: – S-ar putea să ai dreptate, dar acum trebuie să plec. La revedere!

A noua zi

AMBROGIO: – Am reflectat la tot ce mi-ați spus în conversația asta a noastră și renunț să mai discut. Nu pentru că mă consider deja învins, dar voi aveți dreptatea voastră și viitorul s-ar putea să fie al vostru. Eu, între timp, sunt magistrat și atâta timp cât mai există legea, trebuie să o respect și să o fac respectată. Înțelegeți?

GIORGIO: – O, înțeleg bine; faceți cum vreți. Rămâne în grija noastră să abolim legea. Vă vom elibera astfel de obligația de a acționa împotriva conștiinței voastre.

AMBROGIO: – Încet, încet; eu nu am zis asta. Aș vrea o altă explicație de la dumneavoastră. Am putea să ne înțelegem în ceea ce privește regimul puterii și organizarea politică a societății; la urma urmei, aceste formule istorice s-au schimbat de multe ori și se vor schimba. Dar sunt instituții sacre și sentimente profunde ale spiritului uman pe care voi continuați să le jigniți: familia și patria! Spre exemplu, voi vreți să puneți în comun fiecare lucru. Normal, deci, veți pune în comun și femeile și veți transforma totul într-un mare serai. E adevărat?

GIORGIO: – Ascultați, dacă vreți să discutați cu mine, faceți-mi plăcerea de a nu spune tâmpenii și nu faceți glume de prost gust. E o discuție serioasă ce nu merită a fi întreruptă cu prostii vulgare!

AMBROGIO: – Dar eu vorbeam serios...ce o să faceți cu femeile?

GIORGIO: – Cu atât mai rău pentru dumneavoastră; e într-adevăr ciudat că nu înțelegeți absurditatea pe care ați spus-o: a pune în comun femeile. De ce nu spuneți că vrem să punem în comun oamenii? Singurul lucru ce reiese din conceptul vostru este că, din obișnuință, considerați femeia drept o ființă inferioară, făcută și pusă în lume pentru a servi ca animal domestic și ca instrument al plăcerii pentru “domnul bărbat”. Faceți cu femeile un calcul, așa cum faceți cu celelalte lucruri, și le atribuiți un destin și un rol similar lucrurilor. Dar noi considerăm femeia o ființă egală cu bărbatul, care trebuie să se bucure de toate drepturile și toate mijloacele pe care le are și sexul masculin. Noi găsim fără sens întrebarea: ce veți face cu femeile? Și totuși vă răspund: femeile vor face ceea ce vor vrea ele să facă! Și cum au aceleași nevoi sociale ca și bărbații, e cert că vor încerca să se pună de acord cu semenii lor pentru satisfacerea nevoilor individuale și de grup, în avantajul tuturor.

AMBROGIO: – Văd că voi considerați femeia egală bărbatului. Dar mulți oameni de știință, examinând structura anatomică și funcțiile fiziologice ale organismului feminin, susțin că femeia e natural inferioară bărbatului.

GIORGIO: – Dar se știe: pentru orice lucru ce “trebuie susținut” există un “om de știință” gata să o facă. Pe lângă cei care susțin inferioritatea femeii, există și oameni de știință care susțin în schimb că inteligența femeii și capacitățile ei de dezvoltare sunt echivalente cu cele ale bărbatului. Iar dacă astăzi femeile par mai puțin inteligente decât bărbații, depinde de educația pe care o primesc femeile în mediul în care trăiesc. Dacă veți căuta bine, veți găsi și “femei de știință” care susțin că bărbatul este o ființă inferioară, menită a elibera femeia de muncile fizice. Dar pe cine interesează? Aici nu e vorba de a rezolva o problemă științifică. Dați femeilor toate mijloacele și toată libertatea de dezvoltare și va rezulta tot ceea ce poate să rezulte. Apoi știința va avea date reale pe care să le analizeze.

AMBROGIO: – Dar voi nu luați în considerare capacitățile cu care sunt dotați indivizii?

GIORGIO: – Nu în sensul ca acestea să creeze drepturi speciale. În natură nu o să găsiți doi indivizi la fel, dar noi proclamăm egalitatea socială pentru toți. Adică: aceleași mijloace, aceleași oportunități. Credem că această egalitate nu răspunde doar sentimentului de justiție și de frăție ce se dezvoltă în umanitate, ci este în beneficiul tuturor de a conlucra cei puternici cu cei slabi. Chiar dacă unii sunt mai inteligenți decât alții, nu putem admite ca pentru asta să aibă mai multe drepturi decât ceilalți. Sunt cei care susțin că blonzii sunt mai buni decât brunetii și viceversa; dacă au într-adevăr un fundament

în realitate, e interesant pentru știință. Dar în stadiul actual de dezvoltare a umanității ar fi absurd a pretinde că blonzii trebuie să comande pe brunetii ori invers. Nu vi se pare?

AMBROGIO: – Bine, dar să privim chestiunea familiei; vreți să o desființați sau să o organizați pe alte baze?

GIORGIO: – În cadrul familiei trebuie luate în considerare diferite tipuri de relații: economice, sexuale și cele dintre părinți și copii. Odată abolită proprietatea privată și, în consecință, moștenirea, familia ca instituție economică nu mai are nici un motiv de a exista. În acest sens, ea e deja abolită pentru majoritatea populației, care e compusă din proletari.

AMBROGIO: – Dar cum rămâne cu relațiile sexuale, pentru că voi credeți în dragostea liberă?

GIORGIO: – Dumneavoastră credeți în dragoste cu forța, în sclavagism? Acum există coabitare forțată și dragoste prefăcută pentru conveniența socială sau din interes. Nu există nici măcar cei care să respecte instituția căsătoriei din convingeri religioase sau morale. Iar dragostea adevărată nu poate exista și nu se poate concepe decât absolut liberă.

AMBROGIO: – Asta e adevărat, dar dacă fiecare își urmează poftele, nu ar mai exista morală și lumea ar deveni un bordel.

GIORGIO: – Morala o puteți lauda și prin rezultatele instituțiilor voastre! Adulter, minciuni de toate tipurile, bărbați care îșiucid nevestele, femeile ce-și otrăvesc bărbații, copiii crescuți printre scandaluri și bătăi crunte. Aceasta e morala pe care o credeți amenințată de dragostea liberă. Astăzi lumea este un bordel, deoarece femeile sunt constrânse să se prostitueze de foame, iar căsătoria e făcută pentru un simplu calcul de interese și pe toată durata ei dragostea e doar un accesoriu. Asigurați tuturor mijloacele de a trăi convenabil și independent, dați femeii libertatea completă de a dispune de persoana sa, distrugeți prejudecățile religioase și de orice tip, care leagă oamenii prin convenții care perpetuează și sunt derivate din sclavie, iar uniunile sexuale vor fi făcute din dragoste și nu vor dura mai mult decât dragostea însăși. Dar va produce doar fericirea indivizilor și binele speciei.

AMBROGIO: – Dar, într-un final, sunteți partizanul uniunilor temporare sau definitive? Vreți cupluri separate sau multiplicitatea și varietatea relațiilor sexuale?

GIORGIO: – Noi vrem libertatea. Iar până acum, relațiile sexuale au avut de suferit mult din cauza presiunii violente și a brutalității, a necesităților economice, a prejudecăților religioase, a prescripțiilor legale, astfel încât nu e posibil a deduce felul relațiilor sexuale care corespund cel mai bine (fizic și moral) indivizilor și speciei. Cu siguranță, odată eliminate convențiile care astăzi reduc relațiile dintre bărbat și femeie (artificiale și forțate) se va constitui o morală și o igienă sexuală care vor fi respectate, nu prin lege, ci din convingerea fondată pe experiență. Numai dacă acestea satisfac binele individual și pe cel al speciei. Dar aceasta nu poate fi decât un efect al libertății.

AMBROGIO: – Și copiii?

GIORGIO: – Doar am discutat despre ceea ce presupune proprietatea comună și principiul solidarității sociale, stabilite pe baze morale și materiale solide. Deci întreținerea și educația copiilor este datoria și grija comunității, în interesul tuturor. Probabil toți bărbații și toate femeile vor iubi toți copiii. Iar dacă părinții vor avea o afecțiune specială pentru copiii născuți de ei, vor putea să se ocupe în mod special de ei, știind că viitorul le este asigurat, iar la întreținerea și educația lor participă întreaga societate.

AMBROGIO: – Dar respectați măcar dreptul părinților asupra copiilor lor?

GIORGIO: – Dreptul asupra copiilor nu înseamnă altceva decât datorii către ei. Mai mult drept asupra copiilor înseamnă mai multe datorii în îngrijirea lor. Cine îi iubește mai mult se va ocupa de ei mai mult. Dar dacă prin dreptul asupra copiilor înțelegeți dreptul de a-i maltrata, de a-i corupe, de a-i exploata, atunci, cu siguranță, neg acest drept și cred că nicio societate care l-ar recunoaște nu ar scăpa de suferință.

AMBROGIO: – Dar nu vă gândiți că această încredințare a responsabilității întreținerii copiilor colectivității ar provoca o creștere a numărului populației încât n-ar mai fi loc pentru toți?

GIORGIO: – Eu v-am spus altă dată că e absurd să pretindeți că mizeria actuală depinde de numărul excesiv al populației. Dar dacă în viitor această problema ar deveni cu adevărat îngrijorătoare,

cred că oamenii emancipați și instruiți se vor gândi și, când vor considera necesar, vor găsi o soluție la multiplicarea rapidă a speciei. Dar toate acestea după ce vor fi eliminate privilegiile, lăcomia acaparatoare de bunuri și pământuri, obstacolele puse producției de către patroni și toate celelalte cauze ale mizeriei sociale și materiale.

AMBROGIO: – Dar dacă oamenii nu vor vrea să se gândească?

GIORGIO: – Atunci va fi rău pentru ei! Dar voi nu vreți să înțelegeți că nu există nicio providență sau divinitate care să se îngrijească de binele oamenilor. De binele lor, oamenii trebuie să aibă grijă singuri făcând ceea ce consideră necesar. Voi spuneți mereu: dar dacă nu vor? Dacă nu vor, rămân în voia forțelor care îi înconjoară. La fel cum astăzi nu știu ce să facă pentru a fi liberi sau știu, dar nu vor să facă ceea ce trebuie pentru a se elibera. Și rămân sclavi. Dar așa cum speram noi, chiar dacă voi nu credeți, în curând oamenii vor ști și vor vrea. Atunci vor fi liberi.

AMBROGIO: – Dumneavoastră concluzionați că totul depinde de voință. Dacă oamenii vor vrea să fie liberi, dacă vor vrea să facă ceea ce e necesar pentru a trăi într-o societate egalitară, totul va fi bine; dacă nu, cu atât mai rău pentru ei. Ar fi bine dacă toți ar vrea același lucru, dacă unii vor să trăiască în anarhie, iar alții preferă tutela unui guvern; dacă unii sunt dispuși să ia în considerare nevoile colectivității și ceilalți vor doar să se bucure de beneficiile ce derivă din viața socială și vor să facă totul în felul lor, fără a se preocupa de pagubele ce le pot face celorlalți. Cum vă veți descurca, dacă nu există un guvern care să determine și să impună îndatoririle sociale?

GIORGIO: – Dacă există un guvern, trimfă voința guvernanților și a partidelor lor, se rezolvă doar interesele acestora, iar problema de a satisface voința tuturor nu e rezolvată. Din contră, dificultățile se agravează. Facțiunea ce guvernează nu numai că ignoră, dar poate viola voința celorlalți, dispunând pentru a se impune de forța tuturor. E cazul societății actuale, în care clasa muncitoare furnizează guvernului soldați și bogății, care servesc la a-i ține în sclavie pe muncitori. V-am mai spus deja, noi vrem o societate în care fiecare să aiba mijloacele necesare pentru a trăi așa cum crede, dar nimeni nu o să poată constrânge pe ceilalți să muncească pentru el, nimeni nu o să poată să oblige pe alții să se supună voinței sale. Actualizând aceste două principii: libertate pentru toți și unelte de producție pentru toți, restul va deriva în mod natural prin forța circumstanțelor, iar noua societate se va organiza așa cum îi va conveni mai bine, în interesul tuturor.

AMBROGIO: – Și dacă cineva va vrea să se impună cu forța?

GIORGIO: – Atunci acesta ar fi guvernul sau aspirantul la guvernare, iar noi îl vom combate cu forța. Dacă vrem să facem azi revoluția împotriva guvernului, nu va fi pentru a ne supune mâine la noi opresori. Dacă acesta ar învinge, revoluția ar fi pierdută și ar fi nevoie să o luăm de la capăt.

AMBROGIO: – Dar admiteți principii morale, superioare voinței și capriciilor omenești, conform cărora toți sunt obligați să se uniformizeze, cel puțin moralmente?

GIORGIO: – Ce înseamnă morala superioară voinței oamenilor? De cine e prescrisă, de unde derivă? Morala se schimbă de la o epocă la alta, în funcție de țări, de circumstanțe. Ea exprimă ceea ce oamenii consideră, într-un anumit moment, că este conduită cea mai bună. Pentru fiecare om ceea ce îi place și îl bucură e conform moralei corecte, din motive materiale ori sentimentale. Pentru voi morala impune respectul legii, adică supunerea în fața privilegiilor de care se bucură clasa voastră. Pentru noi asta cere revoluția împotriva opresiunii și căutarea binelui pentru toți.

AMBROGIO: – Și delicvenții...veți respecta libertatea lor?

GIORGIO: – Pentru noi delicvența înseamnă violarea libertății altora. Când delicvenții sunt mulți și puternici și și-au organizat în mod stabil dominația lor, cum este cazul astăzi (al patronilor și guvernanților), e necesară o revoluție pentru a ne elibera. În schimb, când delicvența e redusă la cazuri izolate, de inadaptare sau de boală, vom încerca să descoperim cauzele și să aducem remediile necesare.

AMBROGIO: – Dar între timp veți avea nevoie de o poliție, de un cod penal, de magistratură.

GIORGIO: – Și deci, ați spune voi, de reconstituirea unui guvern, reînțoarcerea la statutul de opresiune în care trăim astăzi. De fapt, răul major al delictului nu e faptul în sine al violării dreptului individului, cât pericolul ca acesta să se folosească de ocazie ca pretext pentru constituirea unei autorități, care sub aparența apărării societății de fapt o supune și o oprimă. Noi știm deja la ce folosește

poliția și magistratura – ele sunt cauza și nu remediul nenumăratelor delictе. Trebuie să încercăm să distrugem delictul, eliminând cauzele. Colectivitățile direct interesate ar trebui să se gândească să-i pună pe delicvenți în imposibilitatea de a fi dăunători, fără a delega pe nimeni cu această funcție specifică (de persecutor al delicventului). Știți povestea calului care i-a cerut protecție omului și s-a lăsat încălecat?

AMBROGIO: – Știm, dar o altă problemă, observând că în societatea voastră toți sunt egali din punct de vedere social, toți au dreptul la aceleași mijloace de educație și dezvoltare, toți au deplină libertate de a-și alege propria viață; cum o să vă îngrijiți de muncile necesare? Sunt munci plăcute și munci chinuitoare, munci sănătoase și munci insalubre. Natural, fiecare va alege muncile mai bune, dar cine le va face pe celelalte, care sunt totuși necesare? Apoi există o mare diferență între munca intelectuală și munca fizică. Nu vi se pare că toți ar vrea să fie dotați, să fie poeți și nimeni nu ar vrea să cultive pământul?

GIORGIO: – Dumneavoastră vă închipuiți societatea viitoare a egalității, a libertății, a solidarității, dar presupuneți că vor rămâne aceleași condiții morale și materiale de azi. Atunci, normal că vi se pare imposibil. Când toți vor avea mijloacele, când toți vor ajunge la maximul de dezvoltare materială și intelectuală permis de capacitățile lor naturale, cu toții se vor bucura de munca intelectuală și fizică, iar mintea și corpul se vor dezvolta în armonie. Toți vor fi oameni de știință și toți vor fi muncitori, în funcție de capacitățile individuale. Imaginați-vă câteva mii de ingineri, medici și artiști, transportați pe o insulă fertilă cu uneltele necesare; credeți că vor muri de foame decât să muncească cu mâinile lor sau că s-ar omorî între ei în loc să se pună de acord și să împartă munca după înclinațiile și capacitățile fiecăruia? Dacă ar exista munci care să nu placă nimănui, le-ar face toți pe rând și cu toții ar căuta să facă plăcute și sănătoase muncile insalubre și dure.

AMBROGIO: – Ajunge, eu aș avea mii de întrebări să vă pun, dar dumneavoastră călătoriți în plină utopie și găsiți prin imaginație modul de a rezolva toate problemele. Prefer să-mi vorbiți puțin despre căile și mijloacele pe care le propuneți pentru a vă realiza visele.

GIORGIO: – Cu multă plăcere, mai ales că problema urgentă este – ce trebuie făcut azi și în viitorul apropiat. Dar vom discuta data viitoare.

A zecea zi

AMBROGIO: – Așadar, astă seară ne vorbiți despre mijloacele prin care vă propuneți să atingeți idealul dumneavoastră: ANARHIA. Deja îmi imaginez: bombe, masacre, împușcături, jafuri, incendii și altele asemănătoare.

GIORGIO: – Dumneavoastră domnule ați greșit pur și simplu adresa; ați crezut că vorbiți cu un “oficial”, precum cei care comandă soldații europeni trimiși să “civilizeze” Africa sau Asia, ori când împart între ei Europa. Noi nu suntem așa, vă rog să mă credeți.

CEZARE: – Eu cred, domnule magistrat, că prietenul nostru, care ne-a demonstrat că este un tânăr cu rațiune (chiar dacă visează mult), așteaptă triumful ideii sale prin evoluția naturală a societății, prin progresul științei și dezvoltarea producției. Și nu e nimic rău în asta. Dacă Anarhia va trebui să vină, va veni; e inutil să ne pierdem vremea pentru a evita inevitabilul. Dar e un lucru destul de departe, trăim în pace!

GIORGIO: – Da, nu aveți nici un motiv de neliniște. Dar domnule comerciant, eu nu mă bazez pe evoluție, nici pe știință. Ar fi prea mult de așteptat. Și ce e mai rău decât să aștepti zadarnic? Evoluția umanității merge în sensul în care o împinge voința oamenilor, nu există nicio lege naturală pentru care evoluția, în mod fatal, să pună capăt libertății, mai degrabă decât divizării societății în două tabere adverse: cea a dominatorilor și cea a dominaților. Azi, statutul social de “dominat”, o dată ce există, tinde să se mențină la nesfârșit dacă dominatorii nu întâlnesc o opoziție conștientă, activă, agresivă din partea dominaților. Factorii de dizolvare și de moarte spontană, care există în fiecare regim, dacă nu-și găsesc o compensație și un antidot în alți factori de recompunere și de viață mai pot fi totuși neutralizați de “arta” acelor care dispun de forța socială și posibilitatea de a o dirija. Pot să vă demonstrez cum burghezia ascunde acele tendințe naturale de la care anumiți socialiști așteptau “schimbarea” în scurt timp. Iar știința e o armă puternică, ce poate fi folosită atât pentru bine, cât și pentru rău. Și cum în condițiile actuale de inegalitate, aceasta e mai accesibilă privilegiaților decât oprimaților, e mai utilă celor dintâi. La fel cum sunt și instituțiile inutile, deoarece sunt inaccesibile maselor dezmoștenite. Nu trebuie omis că ele pot fi folosite în sensul dorit de “educatori” sau de cei care îi plătesc pe aceștia.

AMBROGIO: – Atunci nu rămâne decât violența!

GIORGIO: – Adică Revoluția!

AMBROGIO: – Revoluția violentă, revoluția armată?

GIORGIO: – Exact!

AMBROGIO: – Bombele!

GIORGIO: – Să o lăsăm baltă, domnule magistrat. Îmi pare rău că trebuie să vă repet că aici nu suntem la tribunal și eu, deocamdată, nu sunt acuzatul pe care trebuie să-l trageți de limbă pentru o declarație imprudentă. Revoluția va fi violentă pentru că VOI, clasa dominantă, vă mențineți la putere prin violență și nu dați dovada că ați fi dispuși să cedați în mod pașnic. Vor fi împușcături și bombe ce vor face să sară în aer depozitele de explozibili și muniții ale soldaților voștri. Acestea sunt doar probleme tehnice, de care se vor ocupa tehnicienii. Ce pot să vă asigur e că pentru noi violența ne este impusă de violența voastră; pe cât va depinde de noi, nu va depăși limitele necesității de luptă, adică va fi determinată de rezistența pe care o veți opune. Tot ce se va întâmpla mai rău va fi din cauza voastră și a educației sângeroase pe care o dați poporului.

CEZARE: – Dar cum faceți revoluția asta, dacă voi sunteți patru pisici?

GIORGIO: – E posibil să fim doar patru pisici; pe dumneavoastră vă bucură gândul și nu vreau să vă stric o așa dulce iluzie. Dar vreau să vă spun că ne vom chinui să fim opt și apoi șaisprezece... Desigur, datoria noastră este de a face propagandă pentru a reuni o minoritate de oameni conștienți, care știu ce

trebuie să facă și sunt decizi. Trebuie să pregătim oamenii sau câți din ei este posibil pentru a acționa în direcția dorită atunci când vor avea ocazia. Prin asta înțelegem exproprierea actualilor deținători de bogății, distrugerea autorității, împiedicarea constituirii de noi privilegii și noi forme de guvernare, reorganizarea direct de către muncitori a producției, distribuției și vieții sociale.

CEZARE: – Și dacă ocazia nu va veni?

GIORGIO: – Atunci încercăm să o facem să vină.

PROSPERO: – Câte iluzii vă faceți, tinere dragă! Credeți că suntem încă în epoca pietrei? Cu armele și cu tehnica modernă o să fiți masacrați înainte de a vă mișca.

GIORGIO: – La arme și tehnica nouă se pot opune arme și tehnici adecvate. Și în cele din urmă, aceste arme sunt în mâinile poporului. Voi fi constrângeți pe toți la serviciul militar, ne învățați pe toți folosirea armelor, dar nu vă imaginați că în realitate veți fi neputincioși în ziua în care un număr suficient de rebeli se vor revolta. Noi, proletarii – clasa oprimată, suntem electricienii, suntem cei care conducem locomotivele, cei ce producem explozibil, cei care forăm în mină, cei care construim mașini și avioane, noi suntem soldații. Din păcate, chiar noi suntem cei care vă apărăm interesele. Voi nu trăiți decât prin voința inconștientă a victimelor voastre, dar fiți atenți la trezirea conștiinței! Apoi, anarhiștii sunt învățați să facă fiecare ce vrea, iar poliția voastră e obișnuită să se uite peste tot, numai acolo unde sunt pericole reale – nu. Dar eu nu am intenția să vă fac un curs de tactică insurecțională. Asta e un lucru ce nu vă privește.

VINCENZO (tânăr republican): – Permiteți-mi să intervin în conversație pentru a face anumite observații și a pune anumite întrebări. Prietenul Giorgio vorbește despre anarhism, dar spune că Anarhia trebuie să vină în mod liber, prin voința poporului, fără constrângeri. Zice că pentru asta e nevoie ca regimul monarhist – militarist să fie doborât prin insurecție, deoarece falsifică și sufocă. Asta este ceea ce vor și republicanii revoluționari. De ce nu vă declarați republican? În republică poporul e suveran, se face ceea ce vrea poporul, iar dacă poporul vrea Anarhia – se va face Anarhia.

GIORGIO: – Sincer, eu mă refer la voința oamenilor și dacă am zis voința poporului, e un fel de a spune; dar o inexactitate și tot discursul meu necesită o corectură.

VINCENZO: – Poporul nu e compus din oameni?

GIORGIO: – Nu e o chestiune de cuvinte. E o problemă de substanță. Toată diferența este între democrație, ce semnifică guvernul poporului, și Anarhie, care înseamnă fără guvern, libertatea tuturor și a fiecăruia. Poporul e compus, desigur, din oameni, adică din unități conștiente, interdependente, dar care au fiecare o sensibilitate proprie, interese, pasiuni și voințe particulare. Vorbiți de “voința tuturor”, dar în realitate este vorba despre “voința dominatorilor”, nu de “voința poporului”; e un hibrid produs de calcule numerice, ce nu răspunde în mod exact voinței nimănui și nu satisface pe nimeni. Deja prin declarația însăși a democraților și a republicanilor, așa-zisul guvern al poporului nu e decât guvernul majorității, care își exprimă și realizează voința cu ajutorul reprezentanților săi. Suveranitatea minorității este un drept doar cu numele, care nu se traduce în practică. Și luați aminte că această minoritate, în afară de a fi mereu partea cea mai progresistă a populației, poate fi chiar majoritatea numerică, atunci când mai multe facțiuni discordante se află în fața unei minorități compacte. Dar acea parte care reușește să facă în așa fel încât să triumfe proprii candidați pretinde numele de majoritate. Prin mecanismul de funcționare al regimului parlamentar nici măcar acești candidați nu contează prea mult la elaborarea legilor, care ar trebui să fie, în ultima analiză, expresia voinței majorității alegătorilor. Acum să lăsăm deoparte ipoteza dacă regimul republican poate realiza voința tuturor și spuneți-mi care este voința dumneavoastră, cum ați vrea dumneavoastră să fie republica, care sunt instituțiile sociale pe care aceasta ar trebui să le reactualizeze?

VINCENZO: – Dar e clar. Ceea ce eu vreau, ceea ce toți republicanii adevărați vor este justiția socială, emanciparea muncitorilor, egalitate, libertate și fraternitate.

O VOCE: – Da, cum e în Franța, în Elveția și în America!

GIORGIO: – Dar de ce republicile nu sunt adevărate, de ce aproape toate partidele, care pornesc de la aceleași idei de egalitate, libertate și fraternitate (ca și ale noastre), au susținut, susțin și vor susține regimuri de privilegii, în care muncitorii sunt exploatați mai mult, capitaliștii sunt mult mai

puternici, poporul mult mai oprimat și guvernul mult mai important decât în regimul monarhic? De ce oare consecințele au fost atât de negative și de ce oare ar fi diferite când republica va fi făcută de voi?

VINCENZO: – De ce!?

GIORGIO: – Vă spun tot eu: pentru că în aceste republici condițiile economice ale poporului rămân în esență neschimbate, rămâne netulburată diviziunea socială între clasa proprietarilor și clasa proletarilor; iar dominația rămâne în mâinile acelor care dețin monopolul mijloacelor de producție și țin masele aservite intereselor lor. Natural, clasa privilegiată se străduiește să-și consolideze poziția, care ar putea fi zguduită de ideea revoluționară ce naște republica și e nevoie ca lucrurile să devină rapid ca înainte. Se exclud astfel progresele realizate prin creșterea conștiinței muncitorilor, prin încrederea în forțele proprii, care crește de fiecare dată când doboară un guvern.

VINCENZO: – Dar noi recunoaștem toată importanța problemei economice. Noi stabilim o taxă progresivă, ce va face să cadă pe umerii bogaților cea mai mare parte a funcțiilor publice; noi abolim taxele vamale protecționiste, punem o taxă pe terenurile necultivate, stabilim un salariu minim și un maxim pentru prețuri. Vom face legi care să protejeze muncitorii.

GIORGIO: – Dacă veți face toate astea, capitaliștii vor găsi un nou mod de a le face inutile și de a le întoarce în favoarea lor. Se va perfecționa exploatarea și tot muncitorii vor plăti.

VINCENZO: – Atunci o să expropriem fără nicio despăgubire și vom face comunismul. Sunteți mulțumit?

GIORGIO: – Nu. Comunismul făcut din voința guvernului și nu direct, din voința grupurilor de muncitori, nu mă liniștește. Dacă ar fi posibil, ar fi cea mai sufocantă tiranie la care ar fi supusă societatea. Când va fi proclamată republica, guvernul veți fi voi. Nu veți distruge puterea capitaliștilor prin exproprierea revoluționară. Dacă nu primul guvern republican, cu siguranță următoarele vor distruge tot ce revoluția a câștigat prin “aventură” și vor deveni exact cum doresc capitaliștii.

VINCENZO: – Atunci, văzând că Anarhia nu e posibilă azi, trebuie să suportăm liniștiți monarhia?

GIORGIO: – Nicidecum. Puteți conta pe ajutorul nostru, dacă circumstanțele vor deveni propice pentru o mișcare insurecționistă. Avem un interes comun de a zdruncina jugul care azi ne oprimă. Ce va fi după, vom vedea. Între timp facem propagandă și încercăm să pregătim masele pentru ca mișcarea revoluționară să determine cea mai profundă transformare socială posibilă, care va lăsa larg deschisă calea spre progrese ulterioare.

CEZARE: – Mi se pare că lucrul pe care îl considerați cel mai urgent este insurecția. Și pe cât de dificil ar părea, acest lucru este posibil. În substanță, guvernele se bazează pe bani și pe soldați recrutați forțat, deci pe neîncredere. În fața unei revolte generale a poporului, soldații (din popor și ei) nu rezistă mult. Înțeleg, deci, ca prin mai multă propagandă printre muncitori, soldați și tineri, puteți profita de o ocazie propice: criza economică, război nefericit ori grevă generală pentru a răsturna guvernul. Dar apoi? Îmi spuneți că poporul se va auto-organiza și va face totul singur. Dar asta sunt doar cuvinte. Probabil că va urma o perioadă mai lungă sau mai scurtă de dezordine, de risipă și poate de măceluri. Apoi un nou guvern va prelua puterea și va restabili ordinea, iar totul va continua ca și înainte. De ce să se facă atâta risipă de forțe?

GIORGIO: – Chiar dacă ar fi să se întâmple cum spuneți, insurecția tot nu ar fi inutilă pentru că după o revoluție, lucrurile nu se mai întorc niciodată cum au fost înainte. Pentru simplul fapt că poporul a gustat o perioadă de libertate și a experimentat forța sa. Noul guvern va simți că nu este în siguranță la putere dacă nu va încerca să-și justifice ascensiunea, luându-și titlul de interpret și continuator al revoluției. Dar în realitate guvernul va fi cel care va împiedica revoluția să meargă mai departe și o va restrânge și denatura cu scopul de a profita de cuceririle acesteia. Este exact ceea ce s-a întâmplat cu toate revoluțiile trecute. Dar noi avem motive de a spera că revoluția noastră se va face mult mai bine.

CEZARE: – Și de ce?

GIORGIO: – Pentru că în revoluțiile trecute, toți revoluționarii vroiau să transforme societatea cu ajutorul legilor și cu un guvern care să le impună. Era obligatoriu să se formeze un nou guvern. Iar acesta era normal să dorească în primul rând să guverneze să-și consolideze puterea, să formeze în jurul său un partid și o clasă privilegiată cointerată în permanență de putere. Dar acum au apărut în istorie

– anarhiștii. Acum sunt revoluționari doar aceia care au scopuri revoluționare clare – antiguvernamentale, deci constituirea unui nou guvern va găsi un obstacol nemaîntâlnit în trecut. Mai mult, vechii revoluționari, vrând să facă transformarea socială prin intermediul legii, priveau masele doar din interes material și nu se preocupau să le creeze o conștiință; astfel, poporul, bun doar pentru distrugere, va cere el însuși un guvern pentru reorganizarea vieții sociale. În schimb, noi țintim prin propaganda noastră ca organizațiile muncitorești să constituie o minoritate conștientă, care să știe ce vrea să facă. Împreună cu majoritatea să poată prevedea necesitățile imediate și să aibă acele inițiative care înainte aparțineau guvernului.

CEZARE: – Sună bine, dar cum o să fiți doar o minoritate și probabil în multe țări nu o să aveți nicio influență; oricum se va constitui un guvern pe care va trebui să-l suportați.

GIORGIO: – Că un guvern reușește să ajungă la putere, e destul de posibil, dar că noi va trebui să-l suportăm, asta rămâne de văzut. Rețineți, în revoluțiile trecute se urmărea întâi de toate crearea noului guvern și de la acesta se aștepta noua ordine. Dar lucrurile rămăneau în esență aceleași; mai mult, condițiile economice ale maselor deveneau grave prin oprirea industriei și comerțului. Astfel intervine graba, oboseala rapidă și ostilitatea oamenilor împotriva celor ce vor să prelungească starea de insurecție. Apoi se întâmplă ca oricine se dovedește capabil de a restabili ordinea – fie doar un soldat norocos, un politician abil și îndrăzneț sau poate chiar suveranul gonit înainte – să fie întâmpinat cu aplauzele populare ca un pacificator și eliberator. Noi, în schimb, înțelegem revoluția într-un mod diferit. Noi vrem ca transformarea socială spre care țintește revoluția să se realizeze din primul act insurecțional. Vrem ca poporul să intre imediat în posesia bogățiilor existente, palatele să fie declarate domeniu public, toată populația să aibă locuințe cât mai bune posibil, vrem ca toate produsele alimentare disponibile să fie puse sub control public și distribuite egal pentru toți, vrem ca agricultorii să-și însușească pământurile necultivate și fostele proprietăți, vrem ca muncitorii să se sustragă directivelor patronilor și să continue producția pe cont propriu. Vrem să se stabilească imediat relații de schimb între diferitele asociații producătoare; în același timp vrem să se distrugă toate titlurile și toate semnele materiale ale proprietății private și ale dominației statale. Vrem ca din primul moment să se simtă beneficiile revoluției și să fie imposibilă restabilirea vechii ordini.

CEZARE: – Și vi se pare că toate astea sunt ușor de făcut?

GIORGIO: – Nu, cunosc toate dificultățile pe care le vom întâlni, prevăd că acest program nu poate fi aplicat imediat peste tot și vor fi multe neînțelegeri și erori. Dar simplul fapt că sunt oameni ce vor să-l aplice și că încearcă să-l aplice oriunde e posibil e deja o garanție că niciodată revoluția nu va mai fi o simplă transformare politică, ci va aduce o schimbare profundă vieții sociale.

CEZARE: – Dar dacă în ciuda tuturor intențiilor voastre, bune sau rele, un guvern totuși se constituie, toate proiectele voastre se vor risipi în vânt și va trebui să vă supuneți și voi legilor ca și ceilalți.

GIORGIO: – De ce? E destul de probabil să apară un nou guvern. Sunt multe persoane care vor să comande și multe altele ce sunt dispuse să se supună. Dar ca acest guvern să fie acceptat și să se poată impune e destul de dificil dacă în țară sunt suficienți revoluționari și au reușit să informeze oamenii pentru a împiedica un nou guvern să găsească modul de a deveni puternic și stabil. Un guvern are nevoie de soldați, apoi are nevoie de bani și noi ne vom asigura că nimeni nu mai plătește impozite și nimeni nu mai face împrumuturi. Sunt comune și poate regiuni întregi unde revoluționarii sunt îndeajuns de numeroși, iar muncitorii destul de pregătiți pentru a se proclama autonomi și a se îngriji ei înșiși de munca lor refuzând să recunoască guvernul și delegații săi. Astfel de regiuni sau comune vor fi centre de irradiație revoluționară împotriva oricărui guvern, iar dacă se va acționa rapid acesta nu va mai avea timp să se înarmeze.

CEZARE: – Țsta e război civil!

GIORGIO: – Da, s-ar putea. Noi însă suntem pentru pace; dar nu vom sacrifica revoluția pentru dorința de pace. Nu o vom sacrifica, pentru că numai prin revoluție se va ajunge la o pace adevărată și permanentă.

PIPO (veteran, mutilat în război): – Vă rog să-mi permiteți să vă spun că sunt uimit, chiar indignat. Aveți opinii diferite, dar cu toții ignorați chestiunea esențială: cea a patriei, aceea de a asigura măreția și gloria Italiei noastre.

AMBROGIO: – Noi în conversațiile noastre nu am vorbit de Italia, nu am vorbit despre familiile noastre. Nu e necesar să vorbim despre ceea ce se subînțelege, despre ceea ce e superior oricărei opinii. Vă rog să nu puneți la îndoială patriotismul nostru, nici măcar cel al lui Giorgio.

GIORGIO: -Ba nu, patriotismul meu puteți foarte bine să-l puneți la îndoială pentru că eu nu sunt patriot.

PIPO: – Da, îmi imaginam, voi sunteți dintre aceia care strigă “Jos Italia” și ați vrea să vedeți țara noastră umilită, învinsă și dominată de străini.

GIORGIO: – Nu e deloc așa. Acestea sunt, ca de obicei, calomniile prin care se încearcă dezinformarea oamenilor pentru a-i pune împotriva noastră. Nu exclud că sunt persoane ce cred într-adevăr aceste minciuni, dar asta este rodul ignoranței și manipulării. Noi nu vrem niciun fel de dominație, nu dorim ca Italia să fie dominată de alte țări și nu vrem nici ca Italia să domine pe altele. Noi considerăm patria noastră – lumea întreagă, frații noștri – toți oamenii; ar fi pur și simplu absurd să vrem umilința țării în care trăim împreună cu cei dragi și a cărei limbă o vorbim cel mai bine.

AMBROGIO: – Dar această țară e patria pe care voi continuați să o blestemați.

GIORGIO: – Noi nu blestemăm patria, noi blestemăm patriotismul, barbaria națională, predicarea urii împotriva altor țări – pretextul pentru azvârlirea popoarelor în războaiele criminale, în serviciul capitalismului și pentru ambițiile exagerate ale politicienilor.

VINCENZO: – Încet, încet; aveți dreptate dacă vorbiți de patriotismul capitaliștilor, pentru care dragostea de patrie e doar un pretext pentru care nu riscă nimic și în numele căruia se îmbogățesc prin munca muncitorilor și sacrificiul oamenilor sinceri din toate clasele. Dar sunt și patrioți adevărați care sunt gata să sacrifice totul pentru patrie: averi, libertate, viață.

GIORGIO: – Eu îl admir pe cel ce se sacrifică pentru ideile sale. Dar trebuie să recunosc că idealurile patrioților sinceri din toate partidele sunt depășite și nu servesc decât guvernului și capitaliștilor pentru a-și masca cu motive ideale țintele lor reale și de a atrage masele inconștiente și tineretul entuziast.

VINCENZO: – Cum depășite? Dragostea pentru țară e un sentiment natural și nu poate fi depășit niciodată.

GIORGIO: – Ceea ce voi numiți dragoste de țară este legătura pe care o aveți cu țara unde aveți siguranța materială și va dura până când civilizația va progresa până în punctul în care fiecare va găsi de fapt țara lui în orice parte din lume. Dar asta nu are nimic în comun cu mitul patriei ce vă face să considerați celelalte popoare inferioare, ce vă face să doriți dominarea asupra celorlalți, ce vă împiedică să apreciați operele străinilor, ce vrea ca muncitorii săi să fie mai înrudiți cu patronii lor și cu polițiștii autohtoni decât cu muncitorii din alte țări (cu care au interese și aspirații comune). Sentimentul nostru internaționalist și cosmopolit nu e decât dezvoltarea și continuarea progreselor deja realizate. Voi vă puteți simți mai legați de satul vostru natal prin nenumărate motive sentimentale și materiale, dar nu sunteți regionalisti, ci vă lăudați a fi italieni, deci puneți binele general al Italiei deasupra intereselor locale. Dacă a fost un progres lărgirea patriei de la sat la națiune, de ce vă opriți și nu îmbrățișați lumea întreaga pentru o cooperare frățească între toți oamenii? Azi, relațiile dintre țări, schimburile de materii prime, de produse agricole și industriale sunt de așa natură încât unele țări doresc să se izoleze și se condamnă la o viață tristă și un dezastru definitiv sau, mai grav, declanșează războiul. Din fericire sunt destui oameni care, pentru studiile pe care le au, pentru poziția economică pe care o dețin sau pentru munca pe care o fac, se consideră și sunt într-adevăr cetățeni ai lumii. Nu vedeți că tot ce e măreț și mai frumos în lume are un caracter mondial, supranațional? Știința e mondială, arta e mondială, religia e mondială – în ciuda minciunilor sale, este oricum o mare manifestare a spiritualității umane. Orice nou adevăr din orice punct al lumii, orice nouă invenție, orice nou produs genial al creierului uman ar trebui să servească întregii umanități. Întorcându-ne la izolaționism, la rivalitate și ura dintre popoare, înrădăcinați într-un patriotism anti-uman înseamnă să ne punem în afara și împotriva civilizației.

VINCENZO: – Voi vorbiți mereu de pace și de fraternitate, dar lăsați-mă să vă pun o întrebare practică: dacă, de exemplu, germanii sau francezii ar veni la Milano, la Roma și chiar la Napoli să distrugă monumentele noastre artistice, să omoare și să oprime conaționali noștri – dumneavoastră ați fi bucuroși, ce ați face?

GIORGIO: – Aș fi desigur îndurerat și aș face tot posibilul pentru a-i împiedica. Dar, aveți grijă, aș fi la fel de îndurerat și aș face tot ce aș putea și pentru a-i împiedica pe italieni dacă ar ataca Parisul, Berlinul sau Libia.

CEZARE: – Chiar la fel?

GIORGIO: – În practică poate nu, în Italia am mulți prieteni. Dar răul făcut la Berlin e la fel cu cel făcut la Milano. Dacă omor un frate sau un prieten e mai dureros decât dacă omor un necunoscut, dar asta nu înseamnă că uciderea unei persoane necunoscute e mai puțin criminală decât uciderea unui prieten.

PIPPPO: – Sună bine, dar ce anume ați făcut pentru a împiedica o posibilă invazie a Germaniei la Milano?

GIORGIO: – Nu am făcut nimic, din contră, eu și camarazii mei am făcut tot posibilul pentru a sta în afara încăierării, dar asta pentru că nu am putut face ceea ce era necesar.

PIPPPO: – Adică?

GIORGIO: – Situația e clară: noi eram într-o poziție delicată, aceea de a apăra interesele patronilor, ale opresorilor noștri și de a ucide frații noștri muncitori din alte țări, împinși la măcel de către patronii lor, la fel ca noi. Noi am refuzat să servim ca instrument al adevăraților noștri inamici – patronii din toată lumea. Dacă am fi fost eliberați de sub inamicii interni, ne-am fi apărat poziția noastră, nu pe cea a opresorilor. Noi am fi oferit mâna frățeste muncitorilor străini trimiși să lupte în țara noastră și dacă aceștia nu ar fi înțeles și ar fi vrut să continue să-și servească patronii împotriva noastră, ne-am fi apărat.

AMBROGIO: – Dar voi nu vă preocupați decât de interesele muncitorilor, de interesele clasei voastre, fără a înțelege că mai presus de clasă e națiunea. Sunt sentimente, tradiții, interese ce unesc toți oamenii de aceeași nație în ciuda tuturor diferențelor și antagonismelor de clasă. Există orgoliul originii. Nu vă simțiți mândru de a fi italian, de a aparține țării ce a adus civilizația în lume și care se găsește în fruntea progresului? Nu ați simțit nevoia de a apăra civilizația latină împotriva barbariei teutonice?

GIORGIO: – Vă rog să lăsați de-o parte civilizația și barbarismul. Eu aș putea să vă spun că muncitorii nu știu să aprecieze civilizația latină din vina burgheziei, care a interzis muncitorilor mijloacele de a se instrui. Dar să terminăm cu aceste minciuni, pe cine vreți să faceți să creadă că germanii sunt mai barbari decât alții? Acum câțiva ani, voi înșivă admirați tot ce venea din Germania. Dacă mâine se schimbă condițiile politice și interesele capitaliste, veți fi orientați în mod diferit și veți zice că englezii sunt barbari. Dar dacă o țară se găsește înaintea alteia, are datoria de a propaga civilizația, de a ajuta frații înapoi și nu trebuie să profite de superioritatea sa pentru a oprima și exploata. Abuzul de putere duce la corupție și decadentă.

AMBROGIO: – Dar respectați măcar solidaritatea națională, care ar trebui să fie superioară oricărei competiții de clasă.

GIORGIO: – Înțeleg. E acea pretinsă solidaritate națională care pe voi vă interesează mai presus de orice, exact ceea ce noi combatem. Solidaritatea națională semnifică solidaritatea între capitaliști și muncitori, între opresori și oprimați, înseamnă supunerea în fața condițiilor de exploatare. Dar interesele muncitorilor sunt opuse celor ale patronilor, iar când datorită unor circumstanțe speciale se găsește în mod tranzitoriu solidaritatea, noi încercăm să creăm antagonismele. Emanciparea oamenilor și întregul progres viitor depind de lupta dintre muncitori și patroni, care trebuie să ducă la dispariția completă a exploatații. Puteți încerca în continuare să înșelați muncitorii cu minciunile naționalismului, dar ei vor înțelege că frații lor sunt muncitorii din întreaga lume, iar dușmanii sunt capitaliștii și toate guvernele. Știu că nu voi convinge nici proprietari și nici magistrați, dar poate pentru Pippo și Vincenzo, care sunt proletari, nu vorbesc în vânt.

LUIGI (socialist): – Văd că fiecare și-a spus deja opinia sa, aș vrea să o spun și eu pe a mea. Sunt aici pentru a-mi susține ideea și nu aș vrea să fiu expus intoleranței combinate a burghezilor și anarhiștilor.

GIORGIO: – Mă mir că spunei asta. Întrucât suntem muncitori amândoi, am putea să ne considerăm prieteni. Tu pari a-i considera pe anarhiști dușmani ai socialiștilor, în timp ce noi vă considerăm frați. Mulți dintre voi au tendința de a pune în opoziție socialismul și anarhismul. Dar dacă socialismul înseamnă aspirația la o societate în care binele tuturor e condiționat de binele fiecăruia, în care nimeni să nu fie sclav sau exploatat și fiecare să aibă mijloacele de a atinge maximum de dezvoltare posibil și să se bucure în pace de toate beneficiile civilizației, atunci noi suntem socialiști radicali și consecvenți. De fapt, noi am fost primii care am introdus în Italia propaganda socialistă, dar preferăm să ne numim în mod simplu: anarhiști – deoarece pe lângă noi a apărut și școala autoritară și parlamentară ce a reușit să facă din socialism un hibrid care nu se poate împăca nici cu idealurile și nici cu metodele noastre.

LUIGI: – Eu ți-am înțeles discursul și sigur suntem de acord în multe privințe, în special în critica împotriva capitalismului. Dar nu putem fi de acord în toate, în primul rând pentru că anarhiștii nu cred decât în revoluție și renunță la mijloacele mai civilizate de luptă, pe care le înlocuiesc cu metodele violente. Apoi, chiar dacă ar trebui să aibă loc o revoluție, va trebui ca aceasta să aducă la putere un nou guvern pentru a pune lucrurile în ordine și a nu lăsa totul furiei maselor și liberului arbitru.

GIORGIO: – Bine, putem discuta. Crezi într-adevăr că se poate transforma radical societatea, se pot abolii privilegiile, se poate înlătura guvernul, se pot face exproprieri fără a se folosi forța? Sper că nu-ți faci iluzii că proprietarii și guvernele vor ceda fără să reziste și fără a folosi forța de care dispun.

LUIGI: – Nu, nu-mi fac asemenea iluzii. Dar azi muncitorii au votul politic și administrativ, sunt marea majoritate a alegătorilor; dacă ei vor, pot fără prea multe chinuri să trimită la putere persoane de încredere, socialiști și chiar anarhiști. Iar aceștia vor face legi bune, vor naționaliza pământurile și uzinele și vor instaura socialismul.

GIORGIO: – Da, dacă muncitorii ar ști și ar vrea. Dacă aceștia ar fi atât de elevați, ar înțelege care sunt cauzele și remediile răului lor; dacă s-ar emancipa într-adevăr, atunci revoluția s-ar face fără violențe exagerate, iar muncitorii ar putea face ceea ce doresc fără a fi nevoie să trimită delegați în parlament și guvern. Dar, din păcate, muncitorii, în marea lor majoritate, nu știu și nu vor. Sunt în imposibilitatea de a se emancipa, dacă nu-și vor îmbunătăți condițiile materiale. Iar pentru asta, transformarea socială trebuie să vină prin inițiativa unei minorități. Condițiile morale și materiale în care se găsește proletariatul fac în așa fel ca burghezia să obțină mereu guvernul și parlamentul care îi convine. Pentru asta permite sufragiul universal. Dacă ar sesiza pericolul de a fi deposedați legal, ar fi primii care ar ieși din legalitate și ar viola voința populară.

LUIGI: – Între timp noi vedem cum numărul deputaților socialiști crește. Într-o zi vom fi majoritari!

GIORGIO: – Dar nu vezi că atunci când socialiștii intră în parlament se domesticesc și devin colaboratori ai susținătorilor ordinii în vigoare? De fapt, trimițând socialiștii în parlament se face un serviciu burgheziei, deoarece sunt luați din mijlocul oamenilor și transpuși în mediul burghez. Dacă deputații socialiști ar fi un pericol, guvernul i-ar goni cu baionetele din parlament și ar abolii votul universal.

LUIGI: – Crezi asta pentru că tu concepi mereu lucrurile într-un mod catastrofal. În schimb, lumea evoluează încet și treptat. E nevoie ca proletariatul să se pregătească să substituie burghezia prin educație și organizare, dar și prin trimiterea de reprezentanți în toate corpurile legislative și deliberatoare. Iar când va fi matur, își va lua în mâini soarta și va fi instaurată noua societate la care aspirăm. În toate țările civilizate crește numărul deputaților socialiști și sprijinul pe care îl au din partea maselor. Într-o zi vor fi cu siguranță majoritatea și dacă se va încerca suprimarea violentă a voinței populare, vom răspunde cu violență. Dar e nevoie să lăsăm timp timpului. E inutil și dăunător să forțăm legile istoriei.

GIORGIO: – Dragă Luigi, legile naturii nu au nevoie de apărători, acestea se fac respectate singure. Oamenii le-au descoperit cu trudă și se folosesc de ele atât în rău, cât și în bine. Dar nu trebuie să acceptăm ca legi naturale faptele sociale care sunt calificate așa de economiști și sociologi interesați să apere burghezia. Cât despre legile istoriei, ele au fost formulate după derularea istoriei. Să facem prima dată istoria! Lumea merge încet sau mai repede, înainte sau înapoi în funcție de un anumit număr

de factori naturali și umani. Ar fi o eroare să credem într-o evoluție continuă într-un singur sens. E adevărat că societatea este într-o evoluție lentă, dar unele schimbări reprezintă pentru noi calea cea bună, deoarece favorizează dezvoltarea sentimentului de frăție și de libertate, pe când altele întăresc instituțiile în vigoare și anulează progresele realizate. Atât timp cât între oameni va rămâne starea de luptă, nici un progres în organizarea socială nu se poate considera definitiv realizat. Trebuie să favorizăm toți factorii progresului și să combatem forțele de conservare. Soarta umanității depinde de lupta dintre muncitori și exploatați și orice pace între cele două clase ostile, orice diminuare a luptei, orice colaborare între exploatați și capitaliști, între guvern și popor va folosi doar clasei opresorilor, la întărirea instituțiilor și, ce e mai rău, la separarea maselor de elementele proletare cele mai evolute. Astfel majoritatea poporului va rămâne într-un stadiu de inferioritate. Vorbești de evoluție și crezi în mod fatal că vrând-nevrând oamenii vor ajunge la socialism, adică la o societate bazată pe egalitatea tuturor. Dar nu e adevărat, socialismul va veni doar dacă oamenii vor vrea asta și vor face ceea ce este necesar pentru asta. În caz contrar, în loc de socialism va veni un alt stadiu social, în care diferențele dintre oameni vor fi mari și permanente – stăpâni și servitori. Și poate o clasă intermediară – a celor care prin forța brută ar asigura dominația celor dintâi. Pot spune chiar că s-a abandonat cursul natural și că evoluția merge în sensul opus celui dorit de noi, adică spre întărirea privilegiilor și spre un dezechilibru în avantajul actualilor dominatori. Cine începe lupta cu anumite avantaje în fața adversarului, pe parcurs câștigă mereu noi avantaje majore.

LUIGI: – Poate că ai dreptate, dar tocmai pentru asta trebuie folosite toate mijloacele aflate la dispoziția noastră: educație, organizare, luptă politică.

GIORGIO: – Toate mijloacele, dar nu toate conduc la același scop. Educația, desigur, e primul lucru de care e nevoie, pentru că dacă nu se trezește conștiința individului, dacă nu se provoacă voința lui, nu este posibil progresul. Prin educație nu înțeleg acea instituție care obligă la învățarea cărților (oricum inaccesibile proletariatului), ci propaganda, contactul direct cu societatea, interesul pentru problemele publice și participarea la lupta de îmbunătățire a condițiilor actuale. Această educație individuală extrem de necesară ar fi îndeajuns pentru a transforma lumea, dacă s-ar putea extinde la toți. Dar din păcate este imposibil. Omul este influențat, dominat și format de mediul în care trăiește, iar când acesta este ostil nu poate progresa decât luptând împotriva acestuia. Iată de ce minoritatea conștientă, aptă a se opune și a se ridica deasupra mediului, trebuie să spargă gheața la un anumit moment dat și să schimbe în mod violent circumstanțele exterioare. Organizarea optimă și necesară trebuie făcută pentru a combate patronii și în nici un caz pentru a ne pune de acord cu ei. La fel și lupta politică, atâta timp cât înseamnă lupta împotriva guvernului și nu cooperare cu acesta. Pot fi acceptate colaborările doar dacă se urmărește consacrarea și perpetuarea sistemului capitalist prin îmbunătățiri menite să-l facă mai suportabil. Dacă se dorește combaterea capitalismului, atunci e nevoie să fi clar în afara și împotriva sistemului însuși.

LUIGI: – Bine, să presupunem că tu ai dreptate și că revoluția e inevitabilă. Sunt mulți socialiști care cred la fel. Dar va fi mereu necesar un nou guvern pentru a dirija și organiza revoluția.

GIORGIO: – De ce? Dacă nu există în mijlocul oamenilor un număr suficient de revoluționari, iar dacă muncitorii nu sunt capabili a se îngriji de nevoile luptei, revoluția nu se face. Și dacă aceste condiții sunt întrunite, la ce mai folosește guvernul? Acesta paralizează inițiativa particulară și sugrumă revoluția însăși. Ce anume ai vrea să facă un guvern parlamentar sau dictatorial, indiferent cum ar fi? Mai întâi de toate se gândește să-și asigure existența ca guvern, adică să construiască o forță armată pentru a se apăra împotriva adversarilor și pentru a impune voința sa recalcitranților. Apoi, ar trebui să se informeze și să studieze pentru a încerca să împace voințele și interesele în conflict, adică să facă legi care probabil nu ar mulțumi pe nimeni. Dar între timp oamenii trebuie să supraviețuiască, iar dacă proprietatea trece de fapt în mâinile muncitorilor, ei trebuie să se îngrijească de nevoile de zi cu zi, să rezolve problemele vieții fără a aștepta deciziile guvernanților. Acestora nu le mai rămâne decât să-și declare propria inutilitate ca guvernanți și să se piardă în mulțime alături de ceilalți muncitori. Dar dacă proprietatea rămâne în mâinile patronilor, atunci ei ar rămâne adevărații arbitrii ai vieții sociale, iar noul guvern compus din socialiști, deoarece anarhiștii nu vor să guverneze, ar fi constrâns să facă

pe placul burgheziei sau ar fi spulberat. Acum trebuie să plec, gândește-te la ce ți-am spus și sper că la întoarcerea mea să regăsesc în tine un nou camarad.

Vă salut pe toți!

—

INFO-PROPAGANDA

Initiativa Autonoma—Craiova

Biblioteca Anarhistă

Errico Malatesta
La cafenea
Discutând despre revoluție și anarhism
1897, 1914, 1922

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org